Ч. 238 (15.038). Львів, середа 26. жовтня 1938. Oplata pocztowa uiszczona z góry. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060
" Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) 5.00 зол.
чвертьрічно . . . . . 15.00 „
піврічно . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч. У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Карпатська Україна має окрему залізничу дирекцію.

Міністер шляхів Карпатської України Ю. Ревай видав розпорядок про створення окремої дирекції залізниць для Карпатської України з осідком у Мукачеві. Цій дирекції будуть підлягати всі залізничі уряди Карпатської України.

Мова в судах Карпатської України.

Карпато-український уряд видав 19. ц. м. постанову, на основі якої всі судді та урядовці державних судів мусять у чотиромісячному речинці вивчити українську та руську мову. По чотирьох місяцях згадані урядовці станугь перед іспитовою комісією. Ті з них, що у приписаному речинці не опанують краєвих мов, будуть звільнені.

Тепер не пора на полеміки!

ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ПРОТИ НАЦІОНАЛЬНОГО І ПАРТІЙНОГО РОЗДОРУ.

У понеділок пополудні прем. Бродій візвав до себе всіх редакторів ужгородських часописів і звернувся до них зі закликом припинити дражливу полеміку над національними, політичними і релігійними питаннями, бо теперішня ситуація вимагає консолідації всіх сил для оборони краю.

Український Комітет у Льондоні інформує англійську пресу.

ПРО СТАНОВИЩЕ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Льондовський Український Комітет переслав редакції консервативного щоденника „Йоркшір Пост" меморіял, у якому опрокидує фальшиві, тенденційні вістки про Карпатську Україну та подає до відома англійського загалу ось що:

1) Від 9. ц. м. істнує в Карпатській Україні створена Першою Українською Центральною Радою влада, що репрезентує всі політичні угрупування країни.

2) Ця влада проголосила федерацію Карпатської України зі Словаччиною та Чехією.

3) Ця влада проголосила, що не погодиться ніколи на прилучення Карпатської України до ніякої сусідньої держави.

Домагання закарпатських українців.

МАНІФЕСТ ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ.

Перша Українська Національна Рада в Ужгороді проголосила маніфест, що в ньому виложені такі домагання:

1) Забезпечити доцьогочасні кордони з Мадярщиною та Польщею і приєднати терени сусідньої Словаччини, що їх замешкують українці, а саме комітетів: Землін, Шаріш і Спиш.

2) Негайно випрацювати й ухвалити краєву конституцію.

3. Перевести вибори до Сойму.

4) Українська мова мусить бути державною мовою.

5) Греко-католицькі і православні свята мають бути державними святами.

6) До державної служби приймати лиш українців.

7) Всі урядовці, що провинилися супроти українського народу, повинні бути усунені з їх становищ.

8. Всі чеські та словацькі школи, що не виповнюють законних приписів, розвязати.

9) Карпатську Україну заступає тепер „Загальне Національне Обєднання".

10. Наладнати співпрацю з Німеччиною, а саме у зовнішньо-політичній і господарській ділянці.

Дальше домагається П. У. Н. Р. виготовлення пляну як запевнити працю для поборення безробіття; зокрема йде тут про будову нових залізничих ліній і шляхів. Уряд мусить звернути увагу на розбудову господарства країни і довести до віддовження селянства. В звязку з цим необхідно перевести ревізію земельної реформи. Крім того П. У. Н. Р. домагається університету й інших високих шкіл.

Маніфест підписали 55 провідних українських діячів Карпатської України.

Японська відповідь у справі збомбардування британської канонірки.

Домеї подає: Британський морський аташе у Токіо повідомив японський уряд, що в понеділок в 10. годині в околиці Ганша 6 японських літаків ушкодило брит. канонірку.

Японська адміралція перевела слідство і ствердила, що справді в тому часі та в тому місці японські літаки бомбардували джонки, які транспортували китайських вояків; можливо, що відломки бомб ушкодили канонірку.

У цій справі йде дальше слідство.

БРИТІЙСЬКИЙ ПРОТЕСТ.

Британська амбасада в Токіо звернулась до японської влади з енергійним протестом у справі збомбардування брит. канонірки та домагалася виснення інциденту.

Комунікат брит. адміралції описує бомбардування та стан збомбардованої канонірки.

Ділом ушануйте память тих, що своїм зусиллям та терпінням поставили нас у ряд націй.

Вони тужать за Закарпаттям.

(Від нашого спеціяльного кореспондента).

Будапешт, 21. жовтня.

Слово „карпатські українці", „Карпатська Україна", чи навіть „Підкарпатська Русь" — у дипльоматичній термінольоґії та в мадярській політичній публіцистиці нині не істнує. За останнього мого побуту тут, перед чотирма роками, показували мені ще в міністерстві закордонних справ пропаґандивну ревізіоністичну мапу, де це правильне окреслення нашого населення Закарпаття фіґурувало всюди.

Нині нема вже в Будапешті сліду з тої політичної кокетерії. Взагалі нема сліду ні натяку на те, що українську проблему Закарпаття беруть якнебудь під увагу. Зате є термін „Руссінско" і „руссіни", як щось етноґрафічно окреме, щось, що коренем вросло в тисячелітню мадярську традицію, в історію, в універсальну, всемадярську національну структуру...

Вчора в міністерстві закордонних справ я не міг видістати ніякої, навіть дуже загальникової і теоретичної інформації на тему мадярського становища в справі Закарпаття. Все оберталося тільки довкола відомої вимоги віддачі етноґрафічних мадярських теренів Словаччини і Закарпаття. Зате дали мені етноґрафічну мапу Великої Мадярщини, статистичний матеріял і приставили мені дуже зрештою ввічливого референта, що говорив зі мною досить добре українською мовою.

Це так, щоб мені уприємнити працю. Поза цим довкола холодно-куртуазійна порожнеча.

Нема сумніву, що ревіндикаційна політика Мадярщини, бючи всіми силами на спільний кордон з Польщею власне через тереторію Закарпаття, виключає згори всякі національно-меншиневі концесії в користь тамошнього українського населення. Тому саме такий натиск на виключно історичні мотиви, на чеський двацятьлітній терор, на братню любов мадярів до „руссінів" і навпаки, тому стільки сентименталізму у справах „карпаторуссінского" реально-політичного питання.

Відповідно до цих сентиментально-політичних тенденцій пристосована і пропаґандивна атмосфера. Мадярська преса вже два дні поміщує на передових сторінках другу з черги телеґраму якоїсь „Національної Ради Карпаторуссінів" з Геррисбурґу в Пенсильванії (Америка), цим разом спрямовану безпосередньо до премієра Імредія. В телеграмі, яку підписав якийсь Михайло Юґаш, голова, Мих. Пахута, секретар, і віцепрезидент та редактор Юрій Тейзе, сказано, що ця спілка трьох „іменем 400 тисяч американських карпаторуссінів" домагається відірвання Закарпаття від державної федерації з Чехословаччиною та прилучення до Мадярщини.

„Ми просимо — сказано там м. ін. — Вашу Екселенцію заступитися за нами, щоб карпаторусинам зроблено ласку прилучення до тої країни, до якої належали більше як тисяч років і в якій вони напевно осягнуть побажану незалежність і свободу..."

Очевидно, справа шита дуже грубими нитками, але буде використана безперечно, як політично-дипльоматичний атут, подібно, як справа якоїсь „карпаторуснької делеґації", що появилася вже на будапештенському терені з промадярськими домаганнями закарпатського населення. Зустрінутись мені з цією делеґацією ніяк не вдалося, так, як не вдалося теж добитись розмови з президією „Мадярсько-Словацько-Руссінського Союзу", що урядує на Кріштіна керут 165. Це очевидно не для українських журналістів, яким та організація нічого сказати не

аміє і не може, хочби ці журналісти мали якнайбільш обективний підхід до справи. Становище зрештою в сучасному укладі сил, які діють у Будапешті, зовсім зрозуміле.

Коли ми вже при вище згаданій „карпаторуссінскій делегації", то цікаво буде згадати, що ця делегація ніби привезла сюди зі собою... ревіндикаційний меморіял закарпатського населення, на якому найшлася, мовляв, дуже велика кількість печаток і підписів громадських урядів та установ Закарпаття..

* * *

В Будапешті вірять нині, що Закарпаття вернеться без ніяких дискусій та міжнародньо-гарантійних зобовязань до Мадярщини. **Настрої пливають у морі оптимізму.** Мадярські журналісти у розмовах і на сторінках преси вже вирішили, що мадярська теза здобула Мусолінія, Гітлера, Чемберлена, Даляліє і... румунського короля Карла. Очевидно велику заслугу приписують тут Польщі, яка дійсно дає Мадярщині дуже сильну підтримку. Остання подорож мін. Бека до Галацу викликала величезне захоплення, в Будапешті говорять уже як про вирішену справу, що Румунія за ціну східного клаптя Закарпаття з 13 тисячами румунського населення погодиться таки на встановлення польсько-мадярського спільного кордону.

Які є практично-тактичні тези мадярського уряду в справі Закарпаття? Прецизую їх ще раз на підставі заяви, що мені її дав саме голова мадярського міжпартійного національного обєднання в Чехословаччині, **гр. Янош Естергази:** Мадяри офіційно не згадують про вимогу прилучення Закарпаття до Мадярщини. Це булоб неполітичне і суперечне з тезами про національне самовизначення мінхенського зїзду чотирьох великодержав. Мадяри хочуть тільки частини закарпатської території на південь від лінії, яку я подав у першій кореспонденції з Ужгороду, включно з Мукачевом, Береговом та Ужгородом. Отже хочуть перерізати закарпатський орґанізм так, щоб був нездібний до життя. **Решта на погляд мадярів прийде вже сама собою.** Закарпаття, позбавлене головних комунікаційних артерій, позбавлене своєї житниці на південних плодючих теренах, підрізане господарсько-соціяльно, само заявиться за Мадярщиною.

— А коли карпатський уряд не погодиться віддати Мадярщині тої частини території, якої вона вимагає? — запитався я ґр. Естергази.

— Тоді відкличемося до зїзду чотирьох.

— А коли зїзд чотирьох обкроїть ваші категоричні територіяльні претенсії?

— Тоді зажадаємо плебісциту на спірних теренах.

— Чи спірним тереном уважаєте цілу закарпатську територію?

— Ні, тільки ту, якої домагаємося.

— А як пояснити бажання спільної границі Мадярщини з Польщею?

— Мадярський уряд офіційно такої вимоги не ставить, а схоплює це тільки, нарівні з Польщею, у формі геополітичного, господарського і — скажім — ще й стратегічного дезидерату з огляду на східну, большевицьку небезпеку.

— Отже, на вашу думку, справа влучення решти закарпатської території до Мадярщини є виключно справою закарпатського населення?

— Так.

* * *

Отже, як бачимо, мадярська політика після першої невдачі в Мінхені завернула на єдино можливий у теперішніх умовинах шлях — **самовизначення.** Віра у правильність підрахунку на господарські конечности, соціяльні ілюзії та звязані з ними мадярофільські настрої закарпатського населення — створила подивуґідну самопевність мадярського уряду в цій справі. **Очевидно, крім цього і попри це діються ріжні закулісові ходи, що мають свій зовнішній вияв у незвичайно гарячковій та рухливій діяльности приязної для мадярів дипльоматії.** Члени урядів уже не їздять, а літають на всі сторони світу. У Варшаві був м. ін. провідник провідної словацької партії „глінківців", редактор „Словака" Сідор. Ці відвідини мають свій спеціяльний посмак, коли взяти під увагу те, що заявив „приватно" один із чільних співробітників п. Сідора (прізвище вмисно пропускаю з огляду на приватність розмови) у Братиславі:

— Доля Закарпаття нас зовсім не болить. Якщо в інтересі підтримки наших домагань та в інтересі добрих взаємин Словаччини з Мадярщиною і Польщею лежить віддача Закарпаття мадярам, то ми противитися не будемо.

У цій приватній, але безперечно авторитетній заяві словацького політика лежить, як на долоні, ввесь сенс словацько-закарпатських федеральних взаємин, вся розвязка демілітаційної проблеми між обома державами і вся майстерна структура ізоляції Закарпаття.

А тепер чергове питання: Коли-ж факт державного істнування Закарпаття, всупереч усім нівеляційним змаганням, таки утримається, то чи тоді Мадярщина відважиться на збройну інтервенцію?

На це можна нині з певністю відповісти, що **сама Мадярщина на такий крок, у теперішніх умовинах, не відважиться.** Твердження про силу та воєнну підготову мадярської армії є нині легендою. Мадярщина, хоч військова клявзуля договору в Тріянон уже скасована, не мала ще часу військово дозброїтися і — що більше, — не має до нині на це грошей. Коли порівнювати зовнішній вигляд польського чи німецького вояка з мадярським — то відразу впадає в очі — величезний контраст. Проти знаменито вирядженої і технічно озброєної чехословацької армії, що стоїть змасована на кордоні і все більше відзискує самопевність, **мадярська армія виглядає дуже кволо... і бідно.** Не слідно також воєнного духа в Мадярщині. Можливо, що під впливом чехословацької капітуляції перед Німеччиною в Судетах тут також зродилися самопевні настрої, що вистане йти і брати те, що чехи в страху залишать. А що залишать, у цьому все ще нині ніхто в Мадярщині не сумнівається. Безперечно, що в такому психольогічному підході мадярської публичної опінії заанґажований дуже сильно уряд Імредія. **З успіхом, чи неуспіхом мадярських вимог його престіж підноситься і падає.** Націонал-соц. партія Шалясія вже нині гостро критикує паперову політику інтервенцій, сподівань та вичікування теперішнього уряду, підготовлюючи собі заздалегідь кредит у масах. Бо прилучення Закарпаття — це не тільки перший осяг на шляху до ревіндикаційних змагань Великої Мадярщини, але це: стільки і стільки нових посад і синекур у „руській країні"! Тисячі безробітньої мадярської інтеліґенції з тугою **чекають дня, коли мадярське військо з розвинутими прапорами увійде до Ужгороду, де збіжиться увесь „вірний і добрий русінский нарід"**, щоб радісно запрягтися у ридван тисячелітньої спільної історії...

* * *

Будапешт вірить і чекає. Ціла Мадярщина чекає. В Будапешті під проводом дружини премієра, п-ні Белі Імреді, заснувався комітет п. н. **„Мадяри для мадярів".** Збирають гроші на цілі інтервенції в користь прилучення Закарпаття. Вчора відбулася тут велика **маніфестація в честь Польщі.** У всіх вітринах появилися портрети президента Мосціцького і маршала Ридза Сьмиґлого. Були промови і походи. Будапешт виявляв свою вдячність для союзника; стихійно і дійсно щиро.

Головна маніфестація відбулася на „Площі Свободи", де стоять відомі памятники ірреденти. Є між ними також памятник Закарпаття. Заплаканий з болю „руссінский хлоп" простягає руки до Мадярщини. **Руки в кайданах.**

Роман Голіян.

Протибольшевицькі заходи Швайцарії

І БОЛЬШЕВИЦЬКА НАПАСТЬ НА УКРАЇНЦІВ.

(Від нашого кореспондента).

Женева, 18. жовтня 1938.

Франція мала недавно свою сензацію: там увязнено одного комуніста, навіть досить значного, і всі подивляли мужність і рішучість французького уряду. Швайцарія мала також сензаційну подію, а саме: „Журналь де Насіон" припинено на три місяці. Коли кілька місяців тому виявилось, що він дістав 10.000 шв. фр. від еспанських большевиків, його почали називати в журналістичних колах „Журналь де Дотасіон". Чи діставав він „дотації" також і з інших промосковських джерел, невідомо, у всякому разі „Ізвестія" поручають його як „орган Ліги Націй", чим роблять йому дуже злу прислугу, як і тоді, коли часто цитують його, коли треба лаяти „фашистівських агресорів".

І у платній роботі в Женеві треба додержувати міру. „Журналь де Насіон" її не додержав, називаючи мінхенську конференцію „клюбом різників". Це було очевидно тою останньою краплиною, яка, як кажуть німці, „висадила дно бочки" швайцарського терпцю. Тим більше, що до цього „клюбу" належав і Чемберлен, якому редакція „Журналь де Женев" все ще збирає підписи для вислову женевської вдячности за врятування европейського миру. Отже бернський уряд припинив „Журналь де Насіон" не зважаючи на споконвічні гупаґанди обурення всіх швайцарських приятелів Москви; і женевський парлямент це рішення ствердив більшістю 45 голосів проти 36, не зважаючи на дуже палкий спротив тутешнього голови соціял-комуністів колишнього голови уряду, Ніколя, що закидав своїм політичним противникам порушення волі преси, залежність від фашистів, тощо. Женевці перейшли над цією справою до денного порядку.

Але „москутери" рішили помститися за припинення їх органу в Женеві на бернськім „Бунді", що його вважають центральним органом швайцарського уряду. В цім намірі очевидно „викрила" місцева большефільська „Тагвахт" знесини редактора „Бунду", п. Келера з... українцями, проти яких кинули підозріння, що вони є „агентами расистів". Між цими українцями, називск яких у пресі не подано, опинився український добре і з найкращого боку відомий колишній посол до варшавського сойму, п. Греб... „Тагвахт" підтримала енергійно женевський орган п. Ніколя, „Ле Травай", та деякі інші промосковські часописи. Справа набрала розголосу і скінчиться мабуть процесом п. Келера проти комуністичних наклепників. Відповідаючи на ці напади „Тагвахт" п. Келер дає в „Бунді" такі пояснення: Зі своїм зацікавленням меншостевими справами він ніколи не скривався, тимбільше

що по світовій війні до 40 міліонів меншинового населення лишилося по національно чужих державах. Він має знайомих і серед представників українських меншин. До нього звернулися теж американські українці, які мали намір заснувати в Швайцарії український національний музей на зразок польського в Раперсвілі, і він поставився прихильно до цього проекту, маючи на увазі, що такий музей притягав би чужинців до Швайцарії. Українці питали його також, яке видавництво моглоб перебрати видання українських книжок культурного характеру, та чи не можна булоб зорганізувати в Берні українське пресове бюро. Він порадив їм звернутися в цій справі до дотичних урядів, і повідомив ці уряди також про цю справу.

До загального відома він подає ці справи лише тому, що вони стали темою ревеляцій „Тагвахт". При кінці вересня до українця знайомого з п. Келером приїхали ще два українці і звернули на себе увагу поліції висилаючи телеграми до Гітлера, Мусолінія, Чемберлена та інших з протестами проти порушення права Карпатської України на самовизначення. Цих українців поліція арештувала, але по вияснені пустила на вільну стопу, не давши дозволу на пресове бюро в Берні. У звязку з увязненям цих українців допитувала поліція і п. Курта Ґребе, що був знайомий з одним з українців і випадково перебував у Берні. Як один з чільних членів Конгресу Національних Меншин переніс п. Ґребе бюро Конгресу з Женеви до Берна та передав на час своєї відсутности ключі від скриньки бюра на пошті п. Келерові. Підозріння большевикофільської преси з цього приводу смішні, бо для Конгресу Меншин давала двічі свою салю навіть Федеральна Рада в Берні. Коли українці, що провадять боротьбу за своє право на самоозначення та за визволення України зпід панування Московщини, мусять з огляду на ГПУ користали з фальшивих пашпортів, то це можна зрозуміти... Доводячи нестійність всіх закидів спрямованих проти нього п. Келер зазначує, що в дійсности пани з „Тагвахт" дуже заприязнені з людьми з Москви...

Вибираючи п. редактора Келера на ціль своїх нападів, швайцарські большевікофіли очевидно дуже помилилися в своїм виборі; особа його надто загально поважана, щоб вони йому могли пошкодити. Його оборона знайомих і незнайомих українців доводить також його шляхетність. Але чи потрібно мати українцям справді фальшиві пашпорти, щоб брати участь у заснуванні національного музею чи видаванні культурних книжок? І чи треба при таких обставинах посилати телеграми головам великодержав? Чи не шкодить це акції українських відповідальних чинників в Европі? Як відомо, пан міністер В. Прокопович вислав з Женеви напередодні мінхенської конференції телеграми до Гітлера, Мусолінія, Чемберлена і Даладіє в справі самоозначення Карпатської України, про що подало повідомлення німецьке радіо, женевська та інша преса. І ніякій поліції це не показалось підозрілим. Ніяких перешкод не находить теж українська пресово-інфомаційна робота, яку від років ведуть у Женеві, бо ті, що ведуть її, відомі урядам і зберігають суворо всі правні приписи. В інтересах московських агентів є мішати до купи відповідальні і невідповідальні українські чинники в Европі, але чи в інтересі українців є давати нагоду для цього?

М. Данько.

✝ Д-р Володимир Кушнір.

Д-р Володимир Кушнір, визначний український публіцист, доцент Українського Вищого Педагогічного Інституту у Празі, піонір української пропагандивної публіцистики за кордоном, помер 22. ц. м. після довгої та тяжкої недуги в Модржанах біля Праги. Таку вістку дістали ми сьогодні з Праги.

В. Кушнір уродився 1881. р. в селі Янчині, перемишлянського повіту. Після скінчення бережанської гімназії студіював на фільософічному виділі львівського й опісля віденського університету. Там зійшовся з пок. Романом Сембратовичем, редактором „Ruthenische Revue", першого українського пропаґандивного місячника в німецькій мові та став його постійним співробітником. Від того часу з малою перервою поверх трицять років покійний Кушнір був одним з найневтомніших українських робітників пера на полі пропаґанди української справи між чужинцями.

Кушнір редаґував у Відні: „Ukrainische Rundschau", „Ruthenische Korrespondenz", бюлетини першого, ним заснованого Українського Пресового Бюра, відкликувався на злободенні українські справи на сторінках віденської німецької преси і був навіть якийсь час співробітником відомого католицького щоденника „Reichspost" У 1911. році Покійний був короткий час начальним редактором нашого щоденника, опісля перенісся на Буковину і був редактором черновецької „Буковини" та „Народнього Голосу".

В часі великої війни Кушнір перебував у Відні, де далі вів українську пропаґанду в порозумінні з тодішнім Українським Парляментарним Клюбом. В тому часі написав у німецькій мові кілька талановитих брошур про українську справу.

З хвилиною повстання Української Держави Кушнір вибирається до Києва й вертається звідти як пресовий шеф Української Делеґації на мирову конференцію в Парижі. Денунційований ворогами українства як германофіл, мусів спинитись у своїй подорожі до Парижа у Швайцарії, звідки вертається небавком назад до Відня. Там працює далі в українській та чужій пресі. В 1920. р. він оснував разом з О. Олесем (Кандибою) та Ю. Сірим „Союз Українських Письменників та Журналістів" і став першим дуже заслуженим головою цього Союзу. Саме він як голова „Союзу Письменників та Журналістів" кинув і зреалізував ідею Українського Вільного Університету за кордоном, з якого потім повстав Український Університет у Празі.

Переїхавши до Чехословаччини, Кушнір працював при організації Українського Високого Педаґогічного Інституту у Празі, якого доцентом був аж до ліквідації цього Інституту. Вже важко хворий написав у 1930. році брошуру в англійській мові про події в Галичині і ця брошура мала великий відгомін у світі.

Кушнір був одним з тих 101 українських студентів, що в 1911. р. залюднювали львівські Бриґідки в боротьбі за український університет.

Відійшла з цього світу незвичайно інтеліґентна й талановита людина, публіцист з Божої ласки, гарячий український патріот і визначний пропаґандист української справи на чужині.

В. Й. П.!

Санітарні відносини в Совітській Україні.

Саме появилися друком у „Schweizerische Medizinische Wochenschrift" (ч. 41, 1938, стор. 1147-8) цікаві спостереження д-ра Ланцкрона (Lanzkron) з Люксембурга, який два і пів року працював як лікар у СССР. Вони цікаві для нас тим, що торкаються української території. Даймо говорити авторові:

„Тоді, коли на Кримі я не помічав захворувань на малярію, **на Україні вона стала пошестю.** Стрічаєте колективи, які на 100 відсотків малярични... Цікаво, що нарід уважає найкращим ліком на це вивар з листя бузини. — Хоч є багато спеціялістів маляріольоґів, малярія не уступає..."

Черговий сумний розділ це **згонювання плоду**. Нарід, який передше день-у-день чув, що аборт нешкідливий, що мати має право до свого тіла і т. д., не може зрозуміти, що досі дозволений і пропагований поступок нараз стає злочином і... зганяє плоди. „Члени партії Parteibonzen і краще платні спеціялісти находять за 500 рублів лікарів, які працюють lege artis. Зате народня маса йде до фушерів. Такі теж і висліди. Sepsis post abortum — це найчастіша діягноза у померших молодої жінки."

Рівень гігієни дуже низький. „Щож дивуватись **епідеміям тифу**, коли в місті зі 120.000 населення нема каналізації? Черевний тиф і паратиф кожного року забирають масово жертви. Плямистий тиф все ще в літі панує епідемічно, хоч не в такому вже ступні, як у роках голоду 1931/32."

Ось образок, який досить пророчцсто говорить про долю українського населення за Збручем. До цього можу ще додати на підставі розмови з лікаркою, німецькою громадянкою, яка щойно недавно повернулась із Умані, що **шпитальництво в Сов. Україні в загальному на дуже примітивному рівні,** коли не говорити про хірургію, якою влада дуже цікавиться з в..йськових оглядів. Помічається недостача ліків. Лікарська опіка переважно в руках жидів і москалів. Не дивно, що так **багато експериментальних праць** появляється в совітських фахових журналах. Двоножні кріанки не можуть протестувати. Їх не торкається охорона звірят.

І. Черк...ий.

Чи знаєте Ви, кілько є неписьменних у Вашій громаді? Чи Ви особисто причинилися до того, щоб вони стали письменні та свідомі? В допомогу стане Вам книжечка-буквар із читанкою „ДО СОНЦЯ", що її видала „Просвіта" в ціні 50 сот. за примірник. Придбайте собі її нині! УЧІТЬ НЕПИСЬМЕННИХ!

„Між третьою Німеччиною і третьою Русю“.

Актуальна польська літературно-політична публікація. — Закарпаття в очах п. Васютинського. — Мадярофільство автора, актуальна пропаганда чи дійсний стан.

Варшава, 20. жовтня 1938.

13 репортажево-рефлексійних листків присвятив актуальній справі національних відносин на Закарпатській Україні — п. Войтіх Васютинський, відомий польський публіцист з молодшої школи, автор виданої у 1936 р. „Проблеми Східніх Земель“, у своїй найновішій книжці, якої дещо сензаційний заголовок („Między III: Rzeszą a III. Rusią“. Wyd. Rój, W-wa, 1939 ст. 194) притягає увагу багатьох глядачів при книгарських виставах. Автор — молодий політик з амбіціями кандидата на знавця національних проблем у середущій та східній Европі, зокрема-ж зацікавлений поважно українським питанням, відбув весною цього року, як багатьох ріжнокраєвих журналістів, подорож по Чехо-Словаччині, щоб в обличчі переміни, які вже сьогодні стали довершеними фактами вистудіювати національні проблеми тої землі. Васютинський відвідав по черзі: словаків, українців, мадярів, чехів, німців і поляків, присвятивши тепер кожній з тих чехословацьких меншин частину своєї досить живо написаної публікації з виразними актуально-політичними, ба навіть яскраво тенденційними акцентами. Так і видно, що над змістом і тенденціями тої книжки затяжив дух п. Адольфа Бохенського, герольда спільного польсько-мадярського кордону і цілої тої школи польських публіцистів, згуртованих довкола „Політики“ і „Слова“, що останніми часами пішли дорогою кардинальної помилки, гадаючи, що віддачею українського Закарпаття мадярам зліквідують українську національну стихію та водночас накреслюючи якісь міражі використання українських мас у майбутньому конфлікті на Сході.

Писати політичну рецензію на книжку Васютинського — важко. Є це властиво, як ми зазначили, менше чи більше вдатні репортажі, в яких деінде переплелися політичні висновки, цікавіші спостереження чи міцно натягнені „факти“.

Читаєш таку книжку нервово: мимоволі перелистовуєш всі описові „готелево-фризієрські“ історії, типові для кожного репортажу, а шукаєш за самою есенцією оригінальних спостережень і ґрунтованих на них авто-переконань. Тому й найкраще буде, здається, перекласти кілька наймаркантніших фрагментів тої книжки, щоб читач міг не тільки із власних поглядів їх автора, але й з настрою того життя, що пересунулося перед очима польського публіциста — уявно поглянути на теперішнє українське Закарпаття памятаючи, що його картину рисував польський обсерватор і то можна це сміло сказати — зі шклами будапештанської продукції на носі.

•

„За (ужгородськими) Налевками починається Жолібож. (Дільниця віль у Варшаві). Широка вулиця, прикрашена квітниками, модерні публичні будови, гарні віллі з огородцями, чеські крамниці. Тут є европейська кольонія, тут живуть урядовці, що прибули з відлеглої метрополії.

Тут приміщується також духовий центр чеської кольонії — масонська льожа під назвою: „Центрум Секурітатіс“ на сході Ужгороду („Осередок Безпеки“). До льожі автохтонів не приймають. Тубильці можуть щонайбільше належати до Ротари Клюбу, що приміщується в готелі „Корона“, а на становище секретаря допустили Василя Грабаря. Тубильці взагалі не входять в рахубу. Старостою у Мукачеві є щоправда українець, але є це польський українець. Радниками при губернаторі в Ужгороді є трьох українців, але не тутешніх, всі емігранти з Польщі. Емігрант з Польщі є також директором української ґімназії. Поліцаями і листоношами є чехи“...

Цікавився автор також і провінцією:

„...А ліси, гори і гуцули? Ліси є. Займають майже половину простору Підкарпатської Руси. Половина тих лісів належить до уряду з Праги, або самоуправи, четверта частина до великої - бельгійсько - англійсько - чеської спілки. Нужда в порівнанні з Прагою велика, в порівнанні з Коломиєю — мала.“

„...Парляментарні ані громадські вибори не дають ніякого поняття про національний склад. У виборах українці виходять в лист чеських аграриків, а всі комуністи голосували тепер на Бенеша. У громадських виборах одного села буває по двацять кілька лист. Значна їх частина називається з простотою, що роззброює: листа Михайла Степанчука, або: листа Дмитра Скопова. Які реальні сили істнують в цій країні поза адміністрацією і жидами? **Єдиний самостійний рух це — українці.** Але українці не мають ніякої політичної організації. Не хочуть її створити, бо не хочуть собі псувати відносин з Прагою(?) Український рух роблять емігранти з Польщі при помочі чехів. Колиб створили власну організацію — вони увійшлиб у стан конкуренції з чеськими партіями і добрі відносини моглиб попсувати-ся. На Закарпатті в школах не має ніяких підручників крім чеських, отже, кажучи так цілком брутально, ординарно і без огляду на відповідну міжнародню куртуазію — школа на Закарпатті чеська. Де є директор і кількох учеників українців — там гімназію вважають українською, хоча інші вчителі вчать з чеських підручників по чеськи, московськи або карпаторуски. Молода людина, що скінчила таку школу, говорить найбільш охоче... по мадярськи, бо ця мова на Руси має дотепер вальори єдиної мови, гідної культурних людей“.(?!)

Якось так склалося п. Васютинському, що в своїх розмовах на Закарпатті мав щастя до самих мадярофілів. Ось нпр. картинка:

„Говорю“ — пише він — „очевидно над дзбанком червоного вина, з одним з найвизначніших карпаторуських діячів. Він запевнює, що розмовляє зі мною по лемківськи, а мені здається, що з польська по словацьки. До кельнера, до сусідів відзивається цей чоловяга лише по мадярськи“.

— „Ми карпаторуси — пояснює він мені — окремий нарід. Ми ані не москалі, ані не галичани. Окрема мова а передовсім окрема історія тисячелітнього звязку з мадярами створила з нас окремий нарід.

— А маєте свою літературну мову?

— Хочемо її створити з місцевого діялекту.

В цій хвилині малий жидівський продавець ґазет входить (тут ніхто не бігає, всі сонні, неточні і мають час) і говорить щось по мадярськи. Всі купують ґазети. Мій розмовець купує „Уйшаг“.

— Будапештенська ґазета? — дивуюся.

— А так. Бачите, празькі ґазети приходять щойно на другий день, бо до Праги 900 верстов а до Будапешту лише 300, а що в тутешніх нічого немає — всі читаємо будапештенські“.

•

І таких картинок у книжці — повно. Автор беззастережно твердить, що Закарпаття цілковито підлягає мадярській культурі. Закарпаття — це — на його гадку — завіси Малої Антанти до Румунії. Поки чехи мають Русь, доти шукатимуть оборони перед німцями в Росії. **Справжнє джерело поганих польсько-чеських відносин не у Тешині — але на Закарпатті.**

Свою тенденційність завдячує автор... страхові перед стихійною українізацією Закарпаття і східної Словаччини. Доцінює він зовсім велику ролю українства.

„Русь — пише він у висновках — покищо не опанована українським рухом. **Але кількадесять років посиленої праці може її перемінити в українську землю. Для Польщі повстання Закарпатської України було би просто трагічним явищем.** Мусимо змагати до мадяризації тої країни. Поклалоб це кінець намаганням спільного російсько-чеського кордону та підтинанню польських впливів у Румунії“.

Не треба бути надто зрілим політиком, щоб спостерегти помилки п. Васютинського. От хочби взяти останній випадок: власне спільний польсько-мадярський кордон штовхне Румунію в рамена Совітів на давні шляхи п. Тітулеска...

Але й так, без огляду на тенденційно передані і актуальним перчиком політичного інтересу присипані завваги між рядками публікації п. Васютинського стає рубом вага української справи у Чехословаччині, що хоч не має підтримки власної держави, а одначе істнує і істнуватиме.

Найдивніше враження з подібних книжок формулує читач у звязку з особами їх авторів: польські публіцисти того табору, що плакав по Абісинії — віддають цинічно на поталу мадярським магнатам українські свідомі маси.

Публікація п. Васютинського викликує враження роботи виконаної на замовлення згори. Може й тому, як кажуть, масово кольпортують її між старшинством і пресовими колами.

КТВ.

Італійська преса про Закарпаття.

Від коли питання Закарпаття вигинуло з цілою своєю силою, майже вся італійська преса інформувала італійську публичну опінію переважно за джерелами з Будапешту і Варшави. Особливо уживані терміни „рутинія“, „рутині“, „русія субкарпатіка“, „піккολі русі“, ба навіть такі дивогляди, як „русі-україні“ і дуже, але то дійсно дуже рідко уживаний термін „українці“ — викликали плутанину, врештою зрозумілу, бож це питання для ширшого загалу більше незрозуміле, ніж інше питання Східної Европи. Раз ми мали до діла з тенденційною пропаґандою, раз з повним незнанням справи.

В останніх днях деякі вістки, подані італійськими кореспондентами з Праги перевищають щодо тенденційности вістки своїх товаришів з Букарешту і Варшави. Це врештою також зрозуміле з причин підходу деяких, ще досі досвідом не навчених москвофільських і ще донедавна совітофільських, чеських кол. А вже зовсім несмачно виглядало освітлення конференції в Ґалаці, яке викликало навіть спростування урядових кол у Букарешті.

Вражає дивно, що співпраця італійської і німецької преси, яку можна запримітити майже у всіх інших ділянках щодо питання про Закарпаття не істнує, а це повинно бути природне, зваживши, що німецька преса служила ще донедавна майже виключно джерелом усіх питань середньо-східної Европи.

Чи опінія італійської преси віддзеркалює вірно настрої італійського уряду, можна до деякої міри сумніватися, бо останнє число офіціяльної „Інформаціоне діпльоматіка“ висловилося, що „в римських колах передбачують переговори між Прагою і Будапештом, які мають початися в найближчих днях і вони повинні довести до щасливого висліду, на підставі принципу, установленого в Мінхені, себто повернути Мадярщині смуги, замешкані переважно мадярами і приняти плебісцит у спірних смугах, щоб інші меншини мали право вибрати собі свою будучність.“

При всій недвозначній симпатії Італії до Мадярщини, можна припустити, що принцип самовизначення, принятий на нарадах у Мінхені і потверджений згаданою енунціяцією відповідальних кол і який противиться іншій розвязці питання про Закарпаття, переносе становище тих кол, які опираються на інших засадах.

Правнича сторінка.

Завдання справників у кредитових кооперативах.

Переживаємо нові часи, з новими громадянами і новими обставинами. Все змінилось у нас і майже на цілому світі, і те все витворює **новий господарський стан** у нас, у наших сусідів і на світі. І те все мусить знати і добре розуміти вся наша кооперація, а передусім наша кредитова кооперація, що **має бути живчиком** праці і життя кооперативного обєднання, та відбудувати і **розбудувати господарський стан українського народу.**

А начальне гасло нашого новочасного кооперативного життя, нашої української кооперації всіх форм — це добровільна співпраця всіх свідомих українців та українок **для особистого і загального національного добра всього українського народу**, так щоб один ставав за всіх, а всі за одного!

У давньому передвоєнному часі мав справник (провідник управи) кредитової кооперативи — куди лекше завдання і значно лекше від того, що сьогодні перед ним стоїть і чекає його рук та його голови, бо тоді жив наш нарід у лекших обставинах тай провідник кредитової кооперативи міг вдоволитися тим, що він зробить своє, щоб був лад у самій кооперативі, та за ним вже піде громада і громадянство і зробить своє тай все якось наладнається, а сьогодні цього замало та він мусить подбати, щоб не тільки управа його кредитової кооперативи з ним працювала, але й про те, щоб усі причасні громадяни і громадянки у громаді з ним співпрацювали, та щоб і громадяни в сусідніх громад і з цілого повіту чи району разом працювали у відділі **кредиту та ощадности.**

Ось тепер скінчились жнива і наш господар рільник має нове збіжжя, плоди своєї праці, та він як ґазда роздумує: як зужити той господарський добуток, значить укладає собі **господарський плян**, що треба заплатити на довг, затягнений у переднівку, — що треба закупити для дому і хазяйства а що відложити на покладні гроші про всіляку потребу. Ось так і справник кредитової кооперативи мусить мати **свій плян: що треба робити впродовж того року — у своїй кооперативі...**

Він має зладити виказ довжників, своїх членів, що залягають з позичками (довгами) і обрахувати грошеві суми, які від них належаться кредитовій касі та упоминати тих довжників, щоб негайно вплатили належні квоти, бо тепер по жнивах є найпевніший час, щоб відобрати домагання кооперативи або наладнати їх платність, а з другого боку тими грішми від своїх довжників має кооператива зложити свій плян: кілько заплатить своїй централі: Центробанкові на сплату своїх кредитів, а кілько дасть на льокату свого поготівля до Центробанку, щоб мати потрібну грошеву квоту на виплату більших вкладок ощадности та решту оборотового фонду ужити на нові позички, і зважити: кому давати ті позички, на яку ціль і з якою забезпекою.

Ось такий плян праці у кредитовій кооперації є конечний, щоб енергійними заходами управ кредитової кооперації звести боротьбу з залеглостями і **привчити своїх членів до правильної сплати їх зобовязань** та не допускати до мертвих залеглостей і легкодушних задовжувань, що підривають розвій нашої кредитової кооперації, як також **життя-буття нашого громадянства:** рільників, купців і промисловців.

Рівночасно має справник кредитової кооперативи і вся її управа вживати безнастанних заходів, щоб у своїм районі **приєднати якнайбільше вкладок ощадности**, щоб наше громадянство не забувало свого обовязку: **вкладати свій гріш у своїх установах!**

Зріст вкладок ощадности поступає у нас повільно, а боротьба за добування вкладок отогує нас щораз то більше. Тому наші кредитові кооперативи, що мають право і обовязок збирати вкладки ощадности, повинні все зробити, щоб масові вкладки ощадности всього нашого громадянства вплинули до нашої кооперації. Тут є їх призначення і місце!

Нашим діловим гаслом кооперативним має бути голосна приповідка: **працюй в час та щадж в кожний час!** Тому всі українці і українки творять своїми постійними дрібними і найдрібнішими ощадностями в наших касах: фонд розбудови національного господарства, бо кожний заощаджений українцями сотик скріпляє нашу націю, коли не виходить поза установи нашого національного господарства.

Та коло цього треба попрацювати завзято і терпеливо, і вести пропаганду від одного до другого — фанатично, бо живого слова папір не заступить, а те живе слово справника кредитової кооперативи, та за ним його товаришів управи, приятелів і людей довіря мають **переорати міркування і думки вкладників**, що ховали досі свої покладні гроші під віхтями у чоботах, за пазухою, по коморах, стріхах і всяких дірах, та затрачували їх без користи, а самі гинули у страхітті і недостатку, замість жити у свобідній праці і достатку, коли матимуть свій гріш і у своїй кооперативній касі.

Ось така співпраця у наших кредитових кооперативах мусить далі поширюватися так, щоб до того **кооперативного руху** освідомлювати і приєднувати: також **наші жінки і молодь**, бо свідома жінка це живчик господарности чоловіка і тому таку жінку звуть господарною ґаздинею, а жінки, що ходять людом і до праці своїх чоловіків у громадянських ділах не входять як рівнорядні чинники, — то стають причиною марнотравства чоловіків. Тому кажемо, що зле працює кооператива, коли не старається освідомити і приєднати до нашого кооперативного руху українські жінки!

Крім цього треба також приучувати нашу **молодь** до доброго кооперативного діла, нехай вона вже завчасу знає, що це є чеснота ощадности, звідки до неї йдуть гроші і куди вони обертаються в нашій кооперації та які пожитки і кому приносять. Хай вона зрозуміє, що й вона може також і вже тепер щось доброго зробити, а коли вона доросте, то не буде вже чужа нашому кооперативному рухові, а навпаки внесе до цієї роботи нове завзяття, силу й енергію, та скаже: у нас є сила, панове громадо, а в старих є розум і добра порада!

Та не можна й цього забувати, що обовязком справників кредитової кооперації є інформувати вкладників, який є маєтковий стан кооперативи та її діяльности та їх приєднувати і запрошувати на всякі сходини і наради у справах ощадности, а передусім за це подбати, щоб усякий вкладник, що зголоситься по виплату його вкладки — негайно мав виплачені гроші, а не потребував ждати, як потребує грошей, бо оце підносить **довіря вкладників до своєї кооперативної каси** і успокоює їх, що їх покладний гріш там безпечний, а це все має своє значіння у пропаґанді збірної національної ощадности...

З другого боку, протилежним гаслом остороги наших справників кредитової кооперації до загалу нашого громадянства є таке, що хто з громадян не сплачує сумлінно своїх позичок, що затягнув зі спільної кооперативної каси, той шкодить не тільки собі, бо стає **недостойним громадянином** і відтак не дістане поратунку у потребі, але шкодить також цілій кооперативній родині і рідній нації...

праці, що нас ждуть у найближчому часі...
її усправнити до намічених праць у сучасних відносинах та я хотів тут пригадати найважніші

Подані тут завваги не вичерпують всіх завдань праці у проводі кредитової кооперації, щоб

Та нашим змаганням має ще бути: з новим типом справників для кредитових кооператив витворити також **новий тип членів кредитових кооператив**, що не тільки шукають за кредитами для себе, але у кредитовій кооперації находять також свою установу, якій з довірям віддають свої грошеві ощадности, хочби і найбільші на льокати, до господарської розбудови нації, а те довіря черпають з того, що **самі є членами тої установи і наглядають її роботу.**

Є. Л.

Акція проти підвишки комірного.

На днях преса подала вістку, що від 1. січня 1939 р. прийде підвишка комірного. Ця підвишка буде зростати що $2^1/_2\%$ кожного чвертьріччя аж до часу, коли комірне дійде до тієї висоти, що зрівняється з висотою підставового комірного, себто комірного з 1914 р. Як відомо в половині листопада 1935 р. появився декрет президента про обнижку комірного помешкань і льокалів, що підлягали законові про охорону льокаторів. **Тоді декрет обнизив комірне: 1) для три-дво-кімнатних і менших помешкань на 15%;** для чотири і більше кімнатних помешкань та промислових і торговельних льокалів на **10%.** Декрет обнизив теж комірне для субльокаторів у такому самому розмірі, що і комірне для головних льокаторів. Одночасно декрет президента про льокаторський податок звільнив від цього податку: **одно і дво-кімнатні помешкання зовсім.** Крім того звільнював теж **трикімнатні помешкання** безробітних льокаторів, які не мали субльокаторів.

Згадана обнижка комірного кінчилася вже 30. листопада 1937 р. Одначе під натиском широкої акції організацій льокаторів та невеличкої поправи господарського життя урядподався і законодатні установи на його внесок приняли закон того змісту, що згадану **обнижку комірного продовжено на час від 1. грудня 1937 р. до 31. грудня 1938 р.** Законодатні палати станули тоді на становищі, що засадничі зміни в некористь льокаторів недоцільні і небезпечні для господарських умовин у краю. Одначе закон з 1. лютого 1938 р. (Д. У. ч. 8 поз. 45), що продовжив обнижку комірного до кінця 31. грудня 1938 р., передбачив одну засадничу зміну: ступневу підвишку комірного від 1. січня 1939 р. аж доки не осягне висоти підставового комірного.

Зрозуміла річ, що недалека підвишка комірного схвилювала широкі кола льокаторів, які будуть примушені в 1939 р. що три місяці докидати по кілька і кільканацять золотих до свого дотеперішнього комірного. Ця недалека підвишка викликала негодування між льокаторами тому, що їхні заробітки не поправилися на 10 чи 15%. Навпаки. В останньому часі зросла сильно дорожнеча і тому широким колам льокаторів не байдужою справа недалекої підвишки комірного.

У звязку з такими настроями широких верств населення організації льокаторів внесли до уряду меморіял з низкою вимог: 1) продовжити далі обнижку комірного 15% і 10% до 31. грудня 1939р.; 2) розтягнути постанови закону про охорону льокаторів на нові будинки, збудовані до дня 31. грудня 1932 р. і 3) скасувати постанову ст. 2 бувш. закону про охорону льокаторів на основі якої будинки чи їх частини, в яких договір найму кінчиться 31 грудня 1938 р., не підлягатимуть постановам закону про охорону льокаторів; 4) скасувати закон про льокаторський податок з огляду на важке положення широких верств населення; 5) змінити постанову ст. 11 уст. 2, буква ґ закону про охорону льокаторів у тому напрямі, щоб льокатори діставали від власника дому відшкодування у висоті піврічного чи річного (якщо помешкання складається з одної або двох кімнат) комірного незалежно від того, чи будівельна влада наказала розібрати або перебудувати дім з власного почину чи лише на домагання власника. Крім того меморіял висунув ще інші домагання, до уряду. Як уряд і законодатні палати поставляться до цих слушних вимог льокаторів — не відомо.

ВІД АЛІМЕНТІВ НЕ ТРЕБА ПЛАТИТИ ПОДАТКУ.

Міністерство скарбу подало до відома скарбових палат присуд Найвищого Адміністраційного Трибуналу (ч. реєстру 462/37) у справі стягання доходового податку від аліментів. Отже судово сепарована жінка, яка діставала аліменти від свого чоловіка, заскаржила рішення скарбової влади, яка домагалась заплати доходового податку від аліментів. Найвищий Адміністраційний Трибунал станув на становищі, що аліменти не підлягають взагалі оподаткуванню, бо чоловік платить доходовий податок від свого доходу.

—o—

Сторінка без політики.

БОМБИ НАД МІСТОМ.

Головною, так сказатиб, прикметою новітньої „тотальної" війни є напади бомбовиків на міста. Завдання таких нападів — це викликати якнайбільшу паніку серед населення та якнайбільше його здеморалізувати. Крім цього бомбардування залізничих вузлів, фабрик летунських майданів, магазинів та інші військові обєкти, що завсіди мусить потягнути за собою жертви в цивільному населенні. Це слід собі усвідомити і треба бути завжди приготованому. Якщо еспанці бомбардують безпощадно своє населення, яке належить до того самого народу, то годі себе обманювати, щоб ворог мав які небудь сумніви, чи докори совісти. Бомбові налети будуть відбуватися і вдень і вночі. На підставі теперішніх поглядів летунської тактики, налети можуть виглядати так:

Бомбовий налет удень.

У деннім бомбовім налеті на якусь більшу ціль бере участь бодай один дивізіон бомбовиків; дивізіон складається з трьох ескадр по 6—9 літаків. Частіше у бомбовім налеті беруть участь 2, 3, ба навіть 4 дивізіони. Значить, що над містом появляється 18—100 літаків, розсіяних по цілім небі. Налет відбувається відповідно до погоди та сили протилетунської оборони міста. Уладження протилетунської оборони може пізнати ворог при допомозі розвідчих ескадр, або з повідомлень своїх шпигунів. У погідний день ворожі ескадри над великим містом летітимуть на висоті 3000 м., щоб зменшити цільність протилетунських гармат. У хмарний день ворог летітиме попід хмари або понад ними та над самим містом виринуть із хмар негайно ворожі ескадри. З висоти 2000 метрів кинена бомба рідко попадає в ціль, але кинена на місто, де будинки згущені, вона все спричинить доволі велику шкоду.

У місті тривога.

Водночас у місті на 10 хв. перед налетом панує стан протилетунського алярму. Вислід бомбардування залежить у великій мірі від поведінки населення підчас бомбового налету. Коли ворожі летунські дивізіони зближатимуться вже до міста, привітає їх обстріл протилетунської артилерії та скорострілів. За хвилину падуть на місто бомби, з грюкотом валиться якийсь дім, вибухають пожежі; кілька зістрілених ворожих літаків, наче запалені смолоскипи летять удолину та падуть на доми. Це все триває не більше, як дві-три хвилини. Ворожі літаки відлетіли, а свої ловецькі літаки пігнали за ними, щоб пімститися за місто. У місті чути тепер сирени пожежної сторожі та санітарних авт — місто лічить рани та обчислює шкоди.

Бомбовий налет уночі.

Зовсім інакше відбувається нічний бомбовий налет. Денний налет виконують вороги, щоби знищити важніші уладження міста; нічний налет має на меті передовсім викликати серед населення паніку й моральну депресію. Цю мету осягає вороже летунство частими налетами одинцем. Поодинокі ворожі бомбовики перелітають у темряві над містом на розмірно невеликій висоті 500—1000 метрів, але у малих відступах часу. Ці часті напади впливають у першу чергу на нерви мешканців. Десь коло півночі будять зі сну мешканців міста вибухи летунських бомб та стріли протилетунської артилерії. Це триває найбільше одну хвилину; населення помалу успокоюється, але по 10—15 хвилинах новий налет викликує знову паніку. Ці короткі, але стійні бомбові налети повторяються до білого дня. Нічне бомбардування не приносить для ворога великих успіхів у нищенні міста, бо цільність бомбардування мінімальна, але й протилетунська оборона куди важча уночі, як удень. Одначе великим успіхом ворога при його нічних налетах буде жахливий вплив на нерви населення.

Моральні та матеріяльні наслідки бомбардування.

Про наслідки летунських налетів переконалися люди вже найкраще підчас війни в Еспанії. При бомбардуванні міст, передовсім Мадриду вживали 100 та 300 кільограмових бомб, що викликують пожежу. Коли 100-кільограмова бомба впаде на мурований дім, перебе дах та два поверхи. 300-кільограмова бомба перебе 4-поверховий дім та затримається аж у пивниці. Бомби, що бурять (звичайно 50, 100 і 300 кг.), поціливши у хідник чи вулицю, роблять у землі вирву коло 4 м. широку та 2 м. глибоку. Вони нищать передовсім електричні та газові проводи й каналізаційні уладження.

До наслідків бомбардування треба вчислити теж втрати в людях, забитих та ранених. Одначе досвід великої війни виявив, що більшу частину втрат у людях спричинили не ворожі бомби, лиш жахлива паніка серед населення. Тому головним завданням протилетунської оборони міста є передовсім опанування паніки серед населення. Велике значіння матиме моральний вплив бомбових налетів. Бомбові налети в часі світової війни виявили, що розмірно малі були матеріяльні втрати та втрати в людях, у порівнанні з моральними депресіями, які викликали ці налети. Моральні депресії виявилися перш усього в продуктивности праці нападених міст. Ця продуктивність спадала часто на 75 прц., внаслідок того, що робітники не могли працювати, коли опановував їх нервовий та гнітливий настрій; населення утікало масово з міст

Як рятуватися перед жахливими наслідками бомбових налетів.

Отже, коли населення не буде відповідно виховане і приготовлене, бомбові налети у майбутній війні можуть спричинити повний застій у промислі, а це знов може рішити про вислід війни. Майбутню війну вестиме цілий нарід, тому треба погодитися з тим, що втрати будуть і на фронті і в запіллі. З тим мусимо безумовно числитися, мусимо відважно глядіти небезпеці в очі та старатися зробити все, щоб зменшити втрати.

Чи це можливе? Очевидно так! Ген. Фуллер, досвідчений оборонець Льондону, каже, що мусять тільки справно працювати ось які чинники оборони: організація міської влади, організація населення та безпосередні засоби оборони. Досвід останніх воєн недвозначно вказує на те, що лад і карність повинні опанувати небезпечну психозу паніки та, що суспільність повинна дбати про своє сильне летунство.

Вода — найліпший напиток.

Найшляхотнішим і найціннішим напитком, яким природа обдарувала людину — це вода. На жаль, багато з нас просто не зясовує собі з цього справи і не вміє якслід оцінити цього божеського напитку.

Оповідають про одного моряка, що він із завязаними очима умів точно означити якість вина тільки зі самого смаку, але коли йому подали замість вина шклянку чистої води, то мусів призняти, що програв, бо не вмів відгадати — який це напиток. Може ця анекдотка трохи пересоршена, але й тепер ми ще мало можемо стрінути правдивих знавців води. В одній околиці Еспанії воду із джерел переховують роками і є там такі знавці, що вміють по смаку означити час черпання води. Цю „магазиновану" воду там загально цінять та її найстарші річники беруть у далеку подорож. На півночі дощевої води уживають до запарювання чаю, як найліпшої і найчистішої.

Видно, що й вода має свій смак. Відомий смакун барон де Верст присвятив „божеському напиткові" цілий розділ у своїй гастрософії. Одночасно знаємо, що цей напиток просто годі заступити в деяких умовинах, нпр. у пустині, в часі пошести, у військових походах і т. д. Підчас останньої війни в Абісинії воду, як матеріял незвичайної вартости, довозили на фронт спеціяльними кольонами мулів. Чи можна подумати, щоб европейські вояки, які не мають із яких небудь причин води, збирали її як жінки-бушменки в північно-західній Африці, які щодень досвіта перед сходом сонця збирають її каплю за каплею із поодиноких стебел трави?

В підрівникових краях добуття води коштує багато грошей і труду. При будові Панамського каналу видавали денно 8.000 фр. виключно на доставу питної води для робітників. Заки відновлено старі цистерни в Адені, купіль коштувала там 14—20 зол. Це була дуже коштовна приємність і перевищували її хіба ціни води в Кірасо, у відомій місцевості з виробу лікерів: там бочка води коштує 6 дол.!

Коли чуємо, яка й тепер ще дорога вода в деяких околицях, то не дивуємося, що вона була дуже дорога у старовину. Перські королі пили воду з ріки Хоаспес і возили її зі собою підчас подорожі. Коли відкрили в Персії ще ліпшу воду до пиття, то назвали її джерело „золотим". З нього не вільно було пити нікому крім короля та його найстаршого сина: всім святотатцям грозила смерть.

Дуже високо цінили воду египетські фараони з Нілю. Польський король Август Сильний найбільше любив воду з керниці замку в Дрездені, що звалася „Шлянґенбруннен". Її спроваджували для цього короля до Польщі у великих мідяних бочках.

Римляни також були дуже великими смакунами води. Про це свідчить факт, що їх водопроводи допроваджували воду з віддалі к. 100 км. зпоза міста. Кольонія (Кельн) за римських часів не брала води з Рену, але спроваджувала хрустальну воду з гір відповідно збудованими водопроводами. Римляни любили пити підгріваку воду й уживали її не тільки до купелі, але й до пиття. В Римі побудували багато публичних „огрівалень", щось у роді сьогоднішних наших кіосків із содовою водою. Одначе цісар Клявдій велів їх замкнути, бо вони забагато зуживали води з водопроводів, які не могли настачати води. Каліґуля покарав різками одного господаря, який у святочні дні давав огріту воду даром публиці і збивав у той спосіб ...ціни води. Дуже характеристичне для тих часів те, що цісаря Тиберія прозивали Біберус Меро (замість Неро), себто „пияк теплої води".

Коли навіть римський цісар дістав таке жартівливе прізвище, то не треба дивуватися, що недавно тому жила одна жінка, яку теж можна було назвати пиячкою. А саме перед кільканацяти роками жила в Парижі жінка швеця, що звалася Бонсержент, яка випивала денно до чотири ведра чистої, джерельної води і почувалася дуже добре, аж одного дня випила при нагоді чарочку вина, дістала удар серця і вмерла.

Знаємо теж, що в нас кожне нове господарство закладають починаючи від викопання керниці з водою. Люд знає багато приповідок і пословиць, що торкаються чистої керничної води. Пригадаймо собі теж із яким пієтизмом відносяться індійці до святої води з ріки Інду, або яку ролю грає посвячена вода в житті християнина. Воду з ріки Йордану довгі віки продавали за великі гроші. Ця торговля почалася від хрестоносних походів і від здобуття Єрусалиму від Сараценів.

Отже вчімся пити воду, але дбаймо про її чистоту, бо занечищена вода, є джерелом не здоровля, але пошести й поголовної смерти.

Іч.

Найновіші мадярські домагання.

БУДАПЕШТ ДОМАГАЄТЬСЯ ПЛЕБІСЦИТУ У КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Як подає Мадярська Телеграфічна Агенція, в понеділок пополудні мадярський посол доручив праському урядові ноту такого змісту:

БУДАПЕШТ ВДОВОЛЕНИЙ.

1) Мадярський уряд вдоволений, що дійшло до порозуміння між Будапештом і Прагою щодо поважної частини мадярських домагань. Він пропонує, щоб мадярські війська в означеному часі могли заняти области, щодо яких нема ріжниць поглядів.

ПРО СПІРНІ ОКОЛИЦІ РІШИТЬ ПЛЕБІСЦИТ.

2) Все таки між обома урядами істнує ріжниця думок щодо міст (за винятком Братислави), які до 1918 р. мали мадярську більшість. Мадярщина пропонує плебісцит у спірній смузі, положеній між кордоном, якого домагається Будапешт і тим, що його пропонує Прага.

ХТО МАВ БИ ПРАВО ДО УЧАСТИ У ПЛЕБІСЦИТІ?

У плебісциті мали би брати участь ті, які

а) мешкали на плебісцитових теренах 28 жовтня 1918, або

б) перед тим жили там чи уродилися.

б) їхні нащадки.

ДО 30. ЛИСТОПАДА.

Плебісцитові терени поділено на 8 смуг; у кожній з них плебісцит відбувавсяб окремо.

Чехо-словацькі війська евакуували би ці терени до 1. листопада; до 15. листопада передалиб їх під міжнародню адміністрацію. До 30. листопада плебісцит мусів би покінчитися.

ПИТАННЯ БРАТИСЛАВИ.

У Братиславі 1918. р. ніяка народність не мала більшости, тому в цій справі Будапешт пропонує окремі розмови, після теперішніх переговорів.

Безпосередні переговори вирішили би подробиці граничної лінії.

Плебісцит у Карпатській Україні -- умовиною ґарантій.

3) „БАЖАННЯМ МАДЯРСЬКОГО УРЯДУ Є ДАТИ ОСНОВУ НА НАСТІЛЬКИ ТРІВКЕ УРЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН, ЯКЕ УМОЖЛИВИЛОБ МИРНУ СПІВПРАЦЮ МІЖ УСІМИ НАРОДАМИ, ЩО МЕШКАЮТЬ У ЦІЙ ЧАСТИНІ СЕРЕДУЩОЇ ЕВРОПИ. АЛЕ — НА ДУМКУ МАДЯРСЬКОГО УРЯДУ — ДО ТАКОГО СТАНУ МОЖНАБ ДОВЕСТИ ЛИШ ТОДІ, КОЛИБ УСІ НАРОДИ — ОТЖЕ Й КАРПАТСЬКІ УКРАЇНЦІ (В ОРИГІНАЛІ: КАРПАТОРОСИ) ДІСТАЛИ ЗМОГУ САМІ ВИРІШИТИ СВОЮ ДОЛЮ — У ПЛЕБІСЦИТІ ПІД МІЖНАРОДНЬОЮ КОНТРОЛЕЮ.

ЩОЙНО ТОДІ МАДЯРЩИНА МОГЛА БИ ПРИНЯТИ ГАРАНТІЮ НОВИХ КОРДОНІВ ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНИ.

ЯК НЕ ПОГОДЯТЬСЯ САМІ — НЕХАЙ РОЗСУДИТЬ НІМЕЧЧИНА, ІТАЛІЯ ТА ПОЛЬЩА.

4) Якщо праський уряд не міг би приняти цих проектів плебісцитів (щодо цілої спірної території, разом з Братиславою та Карпатською Україною) треба піддати справу розємчому судові. У справі західної частини розємчий суд становилаб Німеччина й Італія, щодо східної частини — Німеччина, Італія та Польща.

Обі сторони мусіли би згори заявити, що піддаються постанові суду.

БУДАПЕШТ ДОМАГАЄТЬСЯ СКОРОЇ ВІДПОВІДИ.

На кінці ноти мад. уряд звертає увагу на напружену ситуацію, тому просить, щоб Прага дала скору відповідь.

Мін. Хвальковський, приймаючи ноту, висловив надію, що вдасться йому виконати це останнє побажання.

Що пропонує Прага, а чого домагається Будапешт?

Як твердить будапештенський „Мадяр Ораг" праський уряд погодився в найновішій пропозиції відступити Мадярщині міста: Комарно, Нові Замки, Люченець, Левіче, Рожнаву, Роботу Рімавську та Берегсасі.

Мадярщина домагається крім того ще міст: Братислава, Нітра, Кошиці, Ужгород і Мукачів.

АТЕ подає, що згідно з останньою пропозицією — Прага готова відступити Мадярщині 9.500 кв. кільометрів з 750.000 населення. Перше пропонували лише 5.200 кв. км. з 345.000 мешканців.

Орґан прем. Бродія про неподільність Карпатської України.

Як подає з Ужгороду ПАТ, орган прем. Бродія „Русская Правда" помістив статтю п. н. „Карпато-руський уряд за неподільністю Карпатської Руси". „Зміна державної приналежности краю може прийти тільки при ненарушенні територіяльної цілости й на підставі самовизначення населення". У цій статті, що її зараз по появі сконфіскувала чеська влада, читається таке:

„Карпато-русский уряд на засіданні 22. ц. м. присвяченому справі змін кордону між Карпатською Русею та Мадярщиною, одноголосно рішив

звернутись до великодержав, що підписали мінхенські протоколи та до урядів сусідніх країн і уряду Чехо-Словацької Республики з такою заявою:

„Уряд Карпатської Руси та ціле її населення висловлюються за резолюцією, ухваленою Карпато-руською Центральною Народньою Радою та послами й сенаторами Карпатської Руси переслано 3. і 4. ц. м. за посередництвом дипломатичних представників у Празі урядам великодержав:

„Карпато-руську землю на південь від Карпат, визнали мирові договори як неподільну цілість. Її північно-гориста частина й південно-низинна, злучені зі собою тисячлітньою історією, економічними умовами і традиційним співжиттям її населення. Карпато-руська більшість продовж віків уміла порозумітись з іншими національностями. 1918. р. великодержави визнали у міжнародніх договорах цілість і неподільність Карпатської Руси, застерігаючи для неї широку автономію.

В цих умовинах Центральна Карпато-Руська Народня Рада категорично заявляє, що **ціле населення Карпатської Руси якнайрішучіше заявляється за цілістю та неподільністю території, що положена на південь від Карпат, від Попраду по Тису. Її політична ситуація й державна приналежність може бути змінена тільки цілком**, себто без відірвання південної частини від північної — і це **виключно на основі права самовизначення цілого місцевого населення.**

* * *

Подаємо цю заяву за ПАТ-ом, не змінюючи національної та краєвої номенклятури. Підкреслюємо, що органом теперішнього премієра Бродія був досі „Русскій Вѣстникъ" та що тут ішло би мабуть про орган партії, до якої належить прем. Бродій, а не про орган уряду.

—o—

Франція зірве договір зі Сирією?

З Парижа наспіла вістка, що Франція хоче внести до франко-сирійського договору зміни, які будуть ідентичні з його зірванням.

Це викликало велике напруження у сирійських національних колах. Вони підкреслюють, що Сирія кожночасно готова боронити своїх прав, дарма, що вона поважно заангажована в палестинських справах.

Чому тільки дві?

В початках п. м., у відступі одного тижня, бо у вівторок 11. й у вівторок 18. жовтня передало львівське радіо дві авдиції, що їх з приємністю вислухали всі українці. Було це слухсвище Льва Лепкого п. н. „Празник на старому приходстві" та історично-побутова сценка Романа Пашківського „Гетьманський суд".

Обі авдиції сягнули темою в минуле. „Гетьманський суд", що складався з пояснильного тексту та з життям виконаної сцени полкового суду, який розглядає справу чарівниць — взяв тему з історії, „Празник на приходстві" переніс нас у часи щонайменш 30—40 літ тому, коли священичі доми були справжніми середовищами традиції, культурно-товариського життя й гостинности. Зі зворушенням слухали ми „давніх" пісень, що чомусь-то сьогодні призабуваються та втікають у тінь перед фокстротами й танґами; навіть сценка з традиційною цензурою була приємна й весела. Якби не жіночі голоси, що місцями „накривали" собою все аж за різко (може за мало проб?) — сміло можна би твердити, що „Празник на приходстві" був першою легкою українською авдицією в радіо, яка вдалася на 100 прц. „Гетьманський суд" був теж дуже добрий, хоч і інший, бо поважний характером.

Мимохіть насувається, коли ми слухали цих обох слуховищ, питання: Чому тільки дві? Чому львівське радіо дає у програмі для українських авдицій відсотково дуже незначне, аж прикре, місце та чому й серед тих українських авдицій, які йдуть, більшість — це реферати й гутірки, а так мало співно-мовних? Невже тут справа в грошах? Чи може в політиці, бо польських співно-мовних авдицій дуже багато.

Слухач.

Розвязали словацький леґіон.

З Кошиць повідомляють, що 24. ц. м. розвязали у Відні словацький леґіон.

Виходить, що словацька державність вже настільки устабілізувалася, що істнування того леґіону стало зайве.

—o—

Інциденти на польсько-чеському кордоні.

ПАТ повідомляє: Минулої ночі на польсько-чеському пограниччі коло Шимбарку і Пелвалду появились чеські комуністичні (?) боївки з ручними гранатами та кинули на польський бік кілька гранатів.

Чеські націоналістичні організації улаштовують коло кордону протипольські демонстрації.

—o—

Вислід виборів до французького сенату.

ПЕРЕМОГА ПРАВИЦІ.

В неділю відбулись вибори третини французьких сенаторів. Великих змін в укладі партійних сил нема, але помітний зріст впливів правиці, а саме: республ.-демократ. унія (консерватисти) дістала 27, (зискала 9); республ. лівиця 10; незалежні (праві) радикали 9 (зискали 1); радикали 41 (втратили 9); республ.-соціялісти 4 (втратили 2); республ.-соціялістична унія 2; соціялісти 4 (зискали 1).

—o—

По широкому світі.

Британський амбасадор у Льондоні відбув з мін. Бонне розмову на тему плянованої франко-британської декларації неагресії.

У Франції мабуть повстане окреме міністерство зброєнь під проводом Дотрія.

Австралійська влада остерігає корабельні товариства, щоб вони не продавали корабельних карт жидам, які не мають дозволу на вїзд до Австралії.

Американський амбасадор у Льондоні відбув нараду з британським міністром кольоній — мабуть у справі Палестини.

Еспанський національний уряд запевнив після покінчення війни працю всім воякам.

Жидівські вязні в Акко погрожують голодівкою, якщо їх не перенесуть до іншої вязниці.

В Америці увійшов у життя новий кодекс праці.

Ірляндська опозиція атакує уряд за те, що він не приготовив оборони держави.

—o—

Розвязують „Луги“ в Надвірнянщині.

В двох останніх місяцях надвірнянське староство зависило або розвязало 3 найкращі „Луги“ того повіту, а саме в Пнійві, Перерослі і Солотвині.

В Солотвині розвязали „Луг“ тому, що він огорнув своєю діяльністю і сусідню громаду Заріче, яка становить властиво передмістя Солотвини і творить з нею одну парохію. „Луг“ вів у цей спосіб діяльність без перепон чотири роки, а тепер староство признало її нестатутовою і товариство відразу припинило в його праці.

Щодо „Лугу“ в Пнійві, то його розвязано

Рекурс товариства староство відкинуло.

Вкінці зазначимо, що староство заборонило теж повітовий дорічний луговий попис.

—o—

Комунікат Ділового Комітету „Свята Християнської України“ ч. 5.

3-ДЕННІ ЮВИЛЕЙНІ БОГОЛУЖЕННЯ.

Діловий Комітет „Свята Християнської України“ подає, що згідно з предложенням Ділового Комітету ВПреосвященним Ординаріятам гр.-кат. Галицької Церковної Провінції, відбудуться в нагоди Свята Христа-Царя вечором 30. і 31. жовтня та 1. листопада ц. р. триденні ювилейні молебні, а то „Нова Радість“ або молебен до св. Володимира Великого. (Видання Ділового Комітету). Всі місцеві Ювилейні Комітети „С. Х. У.“ доложать заходів, щоб ці триденні ювилейні богослуження мали якнайвеличавіший характер.

Діловий Комітет „Свята Християнської України“, Львів, Новий Світ 22.

НОВИНКИ.

— До відома б. абсольвентів і б. учнів перемиської гімназії. Торжество ювилею 50-ліття іствування перемиської української хлопячої гімназії відбудеться 8-го грудня 1938 р. Ювилейний Комітет прохає: 1) надсилати гроші на „Ювилейний Альманах“ у квоті 5 зол.; 2) надсилати датки на „Ювилейну стипендію ім. Гр. Цеглинського“; 3) подати свої адреси і зголошувати свій приїзд та замовлення на нічліг. Посилки і листування звертати на адресу: „Українська Щадниця“, Перемишль, Ринок 5 (чек П. К. О. ч. 511.459). — **Ювилейний Комітет.** 2246

— Кравецька робітня під фаховим проводом п. Марусі Ганушевської-Лади перенесена до льокалю при вул. Длугоша 19 партер, та дальше виготовляє солідно, дешево і точно всякі жіночі і дитячі одяги. 1—3

— Українські авдиції із закордонних радієвих стацій слухайте тільки на радіоприймачах ф-ми „Е-комп“, Львів, вул. Сикстуська ч. 29, тел. 203-30.

— Пригадка! Просимо провірити, чи Ви виписали собі ціни вин „Народної Торговлі“, поміщені у нашому часописі з дня 23. X. ц. р. ч. 236? Якщо ні, просимо це додатково зробити або зажадати спеціяльного цінника вин від „Народної Торговлі“, Львів, Ринок 36. 2233

— Конфіската „Діла“. Вчорашнє (237) число „Діла“ підпало конфіскаті за один уступ з промов мін. Ревая на великих маніфестаційних зборах Української Народньої Ради в Ужгороді. Тому, що конфіската прийшла пізно в ночі, наші читачі дістали це число знову з великим опізненням.

— Засідання Фільольогічної Секції Наукового Товариства ім. Шевченка, відбудеться в суботу, 29. жовтня ц. р. в 18. год. в салі бібліотеки з таким порядком дня: 1. „Переживання літературного твору як підстава його оцінки“. 2. Поточні справи.

— Забезпечення перед пошесними хоробами, які тепер нам загрожують, як пришщиця, червінка, дифтерія і ін. — це вистерігатися купна набілу невідомого походження. Найдоцільніше споживати тільки пастеризоване молоко „Маслосоюзу“, яке продається у фляшках і на міру (ціна останнього не підвищена).

— Порадня шкірних недуг городського староства у Львові при вул. Яковича ч. 3 приймає бідних недужих в таких ординаційних годинах: д-р К. Кавчинський приймає мужчин і жінок у понеділки і четверги від год. 18.30 до 19.30; д-р К. Савіцька приймає жінки в середи і в суботи від год. 18.30 до 19.30.

— Вийшли на волю. З арешту в Ходорові вийшли на волю дня 20. жовтня ц. р. Петро Ковальчук і Михайло Нагірняк з Дрогович. Обох поліція арештувала ще 2. серпня ц. р. за летючки.

— Вільні посади для лікарів. Бюро праці при окружній лікарській палаті у Львові повідомляє, що є вільні посади для окружного лікаря у Старому Самборі і Налибоках, лікаря кооператив здоровля в Туросні, домашнього лікаря Суспільної Обезпечальні в Озоркові і Ловічі, районового лікаря в Загірю і Копичинцях, залізничого зубного лікаря в Цеханові та вільні посади в Баранові і Пидрах. Ближчі інформації дає секретаріят при вул. Конопніцької ч. 3 від год. 19—20, тел. 232-30.

— Михайло Голинський запрошений до Америки. Як довідуємося, нашого знаменитого співака Михайла Голинського запросили до Америки на низку оперових і концертових виступів. М. Голинського запрошує до Америки Дмитро Чутро, директор опери Українського Театру, яка належить до організації Municipal Opera-Association (віцепрез. George Melville Vignetti). Покищо можемо подати ось-які міста, в яких виступить Голинський: Ню Йорк, Філядельфія, Пітсбург, Клевелянд, Огайо, Дітройт, Рочестер, Бостон і також у Канаді: Торонто, Вінніпеґ та ін. Виступи нашого співака устійнені покищо менш-більш у такій черзі: 26. листопада ц. р. перший концерт у Ню Йорку в Townhall, 8. січня 1939 р. виступить Голинський як соліст в авторському концерті українського композитора Павла Печеніги-Углицького в салі Carnegie Hall. З черги виступить Голинський у Лисенковій опері „Тарас Бульба“ під дирекцією диригента Ґріґайтіса з Філядельфії. До Філядельфії запросив нашого співака на 4 оперові виступи в тамошній опері менажер Пельозі. Вкінці виступить Голинський ще в новій опері згаданого композитора Углицького „Козаки“. — Михайло Голинський виїздже до Америки 26. жовтня ц. р. кораблем „Quen Mary“. Можемо додати, що в дорозі до Нового Світа супровожатимуть нашого співака найщиріші побажання українського громадянства старого краю.

— Ревізії в Рудеччині. Пишуть нам: У ночі з 22. на 23. ц. м. перевела рудецька поліція ревізію у службовика Повітового Союзу Кооператив у Рудках, п. Семкова Петра. У тому самому часі зревідовано мешкання голови Надз. Ради П. С. К. о. Петра Гуля, пароха в Шоломиничах. В обох випадках шукали за протидержавною літературою. Не знайшли нічого.

— За що поліцай образився? Перед судом у Стрию станув о. Севастіян Зубрицький, греко-католицький парох з Чолган. Проти о. Зубрицького вніс акт обвинувачення поліцай за зневагу. Поліцай затримав о. Зубрицького на стації у Верчанах і хотів його виле́ґітимувати. У відповідь почув, що в Польщі нема обовязку носити зі собою документи. Одночасно о. Зубрицький додав: „Ви ще за молоді, ви не знаєте ґеографії“. Цими словами поліцай почувся ображеним, але суд станув на іншому становищі й увільнив о. Зубрицького від вини та кари.

— Не допустили до парцеляції в Гаях. „Слово Народове“ з 25. ц. м. помістило більший допис з Гаїв к. Львова такого змісту: До Гаїв приїхала 18. ц. м. спеціяльна комісія, щоб перевести підготовну працю у звязку з парцеляцією місцевого фільварку, що його і сусідній Опарів призначено для селян з Прус к. Львова. По приїзді комісії на відгомін дзвонів зібралася під фільварком юрба з 1.500 осіб і заняла грізну поставу супроти членів комісії, що довший час не виходили з помешкання. Шойно по довших переговорах удалося переконати провідників юрби, що „влада уступить українцям“ і тоді комісія вийшла з дому. Юрба знищила цілий віз деревляних граничників. Особи, які везли граничники, оминули масакри заявляючи, що вони є в'язниками й їх наняли до праці. Комісія відїхала з Гаїв першого дня вечором, хоч мала бути кілька днів. „Слово Народове“ нарікає, що поліція не провчила якслід юрби. Одночасно запевняє, що одна українська делеґація відвідала сусідні Глуховичі, де шукала за польськими кольоністами, друга їздила до Львова з жалобою до влади. Вкінці „Слово Народове“ домагається гострих репресій супроти українців.

— Повітове староство в Жидачеві письмом з дня 6. жовтня ц. р. покарало грившою 50 зол. із заміною на 7 днів арешту голову Кружка „Сільського Господаря“ Якова Пакіша з Чертіжа від села Журавна за те, що він заложив жіночу секцію при згаданому Кружку. Староство покликується на Декрет Зак. Р. П. ч. 94, поз. 808. Покараний вніс спротив до окружного суду у Стрию.

— Львівська хроніка. До кравецької робітні К. Шпитка при вул. На Байках ч. 51 вломилися злодії і вкрали мужеське і дамське одіння, вартости 660 зол. — На вул. Ягайлонській занедужала нагло 64-літня Анна Курач, яку відвезла каретка ратункового поготівля до шпиталю. —

— Вбивство солтиса. В селі Хомчині пов. Косів невідомий напасник застрілив крізь вікно 39-літнього солтиса Андрія Розвадовського. Польська преса запевняє, що Розвадовський — хоч греко-католик — був великим „народовим“ діячем між „шляхтою загродовою“ і ширив польщину на цьому терені.

— Фільма про діяльність Глінки. Заходом словацької людової партії накручено фільму про діяльність о. А. Глінки, провідника словаків. Цю фільму висвітлюватимуть у найближчому часі в цілій Чехословаччині. Фільма висвітлює найважніші моменти з життя і діяльности о. Глінки і вкінці його похорон.

— Сліди каналів з X. віку. Головний ірригаційний уряд СССР зладив пляни у середущій Азії на основі збережених слідів системи каналів з X. в., що наводнювали ці краї. Сліди цих каналів свідчать про високу культуру тих країв у минулому тисячлітті. Хоч вітер завіяв піском згадані канали — їх рештки ще до нині виконують своє первісне завдання. Ірриґаційна техніка в Хіві і Бухарі вперед 1000 років викликує подив та стала основою праці совітських інженірів.

— Число бездітних подруж швидко зростає. З оголошеної статистики бездітних подруж у Швеції виходить, що в 1930 р. число бездітних подруж сягало 13.6 прц., а тепер зросло до 19.5 прц. По містах відсоток бездітних подруж доходить до 25 прц.

— Хмара саранчі появилася в кількох повітах Бразилії. Саранча заподіяла вже велитенські шкоди і тому міністерство хліборобства вислало техніків та відповідні засоби до оборони загрожених саранчею повітів.

— Біла смерть трьох старшин. В полудневій Сербії знайшли під снігом у горах Коцуг тіла полк. Куюнчіча, поручника і буланого, які загинули перед кількома днями без сліду виконуючи на цьому відтинку кордону свою службу.

— Роковини смерти великого маляра Цезаря Фракассіні святкувала Італія дуже святочно. Цезар Фракассіні був великим патріотом і залюбки малював головно образи з історії своєї батьківщини.

— 70-літній старець оженився шостий раз. У Гайтенберґ в Америці 70-літній Джон Амбурґер оженився на днях шостий раз. Його теперішня дружина має ледви 16 років.

— Різні вісти. У віденському військовому музею приміщено граничний стовп з мостового причілка недалеко Братислави. — У Валь Камоніка в Італії вибухла міна і вбила три особи. — В Києві скінчилися двотижневі протилетунські вправи, що відбувалися в день і в ночі. Обслуга поїздів і подорожні вживали підчас дороги протигазових масок. — У ленінградському „Союзкульторгу“ арештовано 18 осіб за присвоєння 50.000 рублів і фотографічних апаратів.

— Скільки осіб, стільки думок, — так каже відома приповідка. Життя підтверджує правильність цих слів, однаке й тут найдемо деякі случайності загадок: нема правила без винятків. Бо всюди — на півночі чи на полудні, на сході чи на заході краю нема жодної господині, яка не знала б, що мило Олень Шіхт — це головне мило найвищої якости.

— Запір. Лікарські повагн... [illegible] ...„Францішка Йосифа“ теж у людей похилого віку.

—o—

Спортові новинки.

Україна виїздить до Дрогобича. В неділю 30. ц. м. Україна виїздить до Дрогобича, де грає змагання за мистецтво Окружної Ліги з тамошнім Юнаком. Ці змагання матимуть вирішне значіння для обох дружин, бо [illegible] першого мистецтва Окружної Ліги.

Гравці України в репрезентації Львова. Як відомо 13. листопада відбудеться у Львові стріча двох репрезентацій Львова і Кракова. Перед цією стрічею відбудеться двоє тренінгових змагань, в яких візьмуть участь теж і такі гравці України: Маґлинський, Бєгурет і Новаків. Перший тренінговий матч відбудеться в четвер 27. ц. м. на Цитаделі в год. 2.30 пополудні.

Футболь за кордоном. Валія — Англія 4:2. Репрезентація Континенту — Голяндія 2:0. Вуди не [illegible], що мала стати підготовою для [illegible] Европа (суходіл) — Англія. Не [illegible] підготовка не дало бажаних успіхів.

Японські війська машерують у глибину південного Китаю.

52 КІЛЬОМЕТРИ ВІД КАНТОНУ.

Як подає Домеі, японські частини увійшли до міста Тсунфа, положеного на 52 км. на північ від Кантону.

ЯПОНЦІ ЗБЛИЗИЛИСЯ НА 10 КІЛЬОМЕТРІВ ДО ГАНКАВ.

Домеі подає: В понеділок заняли японці місцевість Шеков, у віддалі 10-ох км. від Ганкав, на лінії Пекін—Ганкав. На цій самій лінії здобули японці Гентіен.

ЯПОНІЯ ПІД НІЯКИМИ УМОВИНАМИ НЕ БУДЕ ПЕРЕГОВОРЮВАТИ З УРЯДОМ ЧАНКАЙШЕКА.

Як подає Домеі, у токійських політичних колах твердять, що японський уряд — згідно зі заявою з 16. січня ц. р. — не ввійде в ніякі переговори з теперішним китайським урядом навіть якщо цей останній поробив би дуже великі уступки.

Про доцільне переховування тютюну перед викупом.

Від часу збору до часу викупу П. М. Т. — тютюневе листя залишається у плянтатора. Сушення, сортування та інша праця забирають одну частину часу. Одначе значно довше, бо кілька місяців тютюн переховується у плянтатора. Справа переховування тютюневого листя є неменш важна як догляд тютюну на плянтації і сушення, бо від цього залежить майбутня якість тютюневого сирівцю і його придатність до чиробів. Знаємо, що на якість тютюневого сирівця складається крім змістовности і коліру багато інших рис як запах, аромат диму і т. д.

На якість краєвого сирівця звертають тепер у нас велику увагу. Прямуємо до того, щоб наші сирівці були щораз то кращі, щоб перевищували якістю відповідні заграничні сирівці. Підвищення якости сирівця осягнемо раціональною управою, старанним доглядом, уліпшенням сушенням та зберігаючи додатні прикмети підчас самого перехову. Листя тютюну дуже вразливі і скоро реаґують на деякі зовнішні чинники. Розглянемо по черзі, які чинники відемно впливають на якість тютюневого сирівця.

1. **Вогкість:** Висушене листя тютюну дуже легко натягає вогкістю повітря. Надмірне звогчення спричинює зміну коліру листя і створює небезпеку заплісення тютюну. Плісень — це бактерії, що розвиваються на мертвім рослиннім матеріялі, коли мають відповідну вогкість і температуру. На тютюні може розвиватися багато родів плісні. Листя покривається налетом грибші (білим або забарвленим — залежно від того, який це рід плісні) або на листю появляються темні плями або листя загниває і розпадається Плісень розвивається та розмножується дуже скоро. На якість сирівця впливає плісень дуже відемно і часом робить його зовсім непридатним до вжитку. Причиною того є особливий неприємний смак і запах спліснілого тютюну, а походить це зі спалення грибші, що має в собі багато білка. Навіть найдокладнише усунення плісні з поверхні листя не розвязує справи, бо грибша залишається в середині листя, в тканці, з звідсіля не можна її усунути. Заплісніллий сирівець треба зараз відокремити від здорового і знищити.

Дехто думає, що плісень не може розвиватися при деякій вогкости повітря нижчій, ніж 85 проц. На тім опиратися не можна, бо навіть найвразливіший вогкомір не виявить середньої вогкости в приміщенню (особливо примітивнім). В кожному кутку приміщення та вогкість буде різна, залежно від того, як густо є розложений сирівець і т. д. І тут на поміч плянтаторові приходить властивість тютюну легко натягати вогкістю повітря. Треба часто контролювати переховуваний тютюн, а коли ствердимо надто велике звогчення листя — треба збільшити продувність приміщення, а сам тютюн пересушити. Нещільно уложений сирівець влегчує контролю і свобідний доступ до всіх місць.

Щоб зменшити небезпеку зараження тютюну зародками плісні, добре є на кілька днів перед зложенням тютюну продезинфікувати приміщення сіркою або формаліною (спалюється 45—50 гр. сірки або 1 гр. формаліни на 1 куб. мет. приміщення). До дезинфекції приміщення треба добре провірити, а тютюн складати можна щойно тоді, коли ствердимо, що запах дезинфекційних засобів якслід усунено.

В часі дощевої або мрячної погоди, вікна мусять бути замкнені. Не треба додавати, що не сміє протікати вода крізь дах або щілини приміщення, де переховуємо тютюн.

2. **Температура:** В надто високій температурі влегчують справу цінні етеричні олійки, які надають тютюневі особливий запах і аромат. Надто низька температура, нижче 0°, ділає теж відемно (сирівець висихає). Висока температура, (вище 200 Ц.) враз з великою вогкістю збільшують небезпеку заплісення тютюну. Температура у межах 4—15° Ц. є саме добра, нешкідлива.

3. **Світло:** Під впливом світла, особливо сонячного, в листю заходять фотохемічні реакції і листя тратить барву, линяє.

4. **Чужі запахи:** Подібно як вогкість — тютюн натягає дуже легко ріжними запахами з тою тільки ріжницею, що воду можна легко усунути, а чужі запахи залишаються і не так легко даються усунути. Ясно, що запах пр. гноївки або квашеної капусти сильно погіршують якість тютюну. З хвилиною як тютюневий сирівець викупив П. М. Т. і перевезено його до маґазинів — тютюневі вже нічого не загрожує. Він замаґазинований в уміло уряджених приміщеннях, дбайливо контрольований і доцільно переховуваний. Справа перехову тютюну у плянтаторів залишає нераз богато до побажання. Хоч і відчувається брак спеціяльних приміщень до маґазинування тютюну, але при добрій волі та зрозумінню справи можна богато осягнути, розпоряджуючи навіть дуже примітивними приміщеннями. Треба тільки памятати, щоб такі приміщення були:

а) **сухі** (виключені пивниці, вогкі кімнати і т. п.);

б) **щільні і збудовані з добре ізоляційного матеріялу,** пр. дерева (але повинні мати отвори, щоб в разі потреби можна було провітрювати);

в) якнайбільш **холодні,** але з можливістю огрівання;

г) **притемнені,** коли вікна, то мусять мати заслони; ,

ґ) **чисті,** позбавлені пороху, сміття, відпадків, а навіть продесинфіковані, заки зложено тютюн;

д) **позбавлені запахів:** виключені є мешкання над хлівами, стайнями і т. п. та кімнати, де сплять люди.

На підставі всього вище сказаного — приходимо до висновку, що для перехову тютюну добре надаються сухі мешкальні кімнати (вільні від усяких предметів і речей), неопалювані постійно, але які можна огрівати в разі потреби, з відповідними для вентиляції вікнами, забезпечені в заслони або віконниці та відізольовані від запахів зі стайні, хліва та пивничних і кухонних випарів.

Підлоги повинні бути деревляні або виложені дошками. Така кімната спершу мусить бути докладно виметена, а як треба, то й продесинфікована та старанно провітрена. В деяких випадках до тих цілей можуть надаватися стрихи домів, очевидно тільки тоді, коли відповідають згаданим вимогам.

Тютюн переховуваний у ключках чи в вязках треба так уложити, щоб з усіх сторін до нього був доступ. Це влекшує контролю, яку часто треба переводити дуже совісно. Коли ствердять надмірне звогчення тютюну, то треба отворити вікна і провітрити приміщення. Вітрити можна тільки в часі сухої, бездощевої погоди, найкраще коло полудня. Коли в помешканню надто сухо, то можна поуставляти отверті начиння з водою.

Коли якслід будемо перестерігати всі згадані вимоги — можемо бути певні, що тютюн до викупної стації буде доставлений в добрім стані, а це принесе користь монополеві і плянтаторові.

2245 Інж. Ф. Янковський.

—o—

Чи мін. Бек поїде до Берхтесґаден?

У берлінських політ. колах кружляють поголоски буцім то міністр Бек вибирається з відвідинами до Гітлера. Поголоски кажуть, що темою розмов малиб бути всі справи звязані з польсько-німецькими відносинами

У варшавських політ. колах цієї вістки ані не спростовують, ані не потверджують. Здогадуються, що мін. Бек буде змагати до цього, щоб продовжити договір про ненапад на 25 літ.

—o—

Що писало „Діло" 50 років тому.

Львів, 26 (14) жовтня 1888.

РОЗВІД СЕРБСЬКОГО КОРОЛЯ.

Усі сербські закордонні посольства дістали від міністра закордонних справ Миятовича таку корот[ку] депешу: „Розвід Е. Вел. Короля з королевою Наталією вже оголошений". Митрополит повідомив королеву телеграфічно, що дав розвід королеві, а королева відповіла, що вважає таке поступовання незаконним, не годиться на розвід і його не признає. Сербські єпископи вважають поступовання митрополита незаконним і думають задемонструвати, подаючись до димісії.

НОВЕ ПОКРИВДЖЕННЯ ПРАВ АКАДЕМИКІВ.

Як відомо, кожде академічне товариство має право згідно зі своїм статутом потвердженим намісництвом і статутів університетських давати відчити і відбувати наукові засідання, які входять у програму товариства. Тимчасом дирекція поліції вислала до одного з тутешних академічних товариств письмо з домаганням, щоб воно предложило дирекції поліції статути наукового кружка, щоб повідомляло поліцію про кожний вечір і відчит щонайменше на 24 годин наперед, подаючи докладну програму. Академічні товариства постановили внести рекурс і скликати в тій справі віче.

КІЛЬКО ПРОПИВАЄ ГАЛИЧАНИН?

На одного англійця припадає на рік пересічно 50 зол., на одного галичанина ледви 4 зол. Консумція горівки виносить у нас лише 6—7 літрів на голову, а у Швеції виносила перед 50 літами 36 літрів, нині 20 літрів.

ПЛЯН МІСТА ЛЬВОВА

виготовив інжинір Йосиф Хованець, і набавом громада міста має його видати своїм накладом. План буде кольорований, а назви улиць, площ і публичних будинків будуть друковані.

Як „ІКЦ" інформує!

Під наголовком „Що таке Карпатська Україна?" берлінська „Берзен Цайтунг" приносить у числі з 21. ц. м. обширну кореспонденцію з Будапешту, в якій на основі статистичних, географічних та етнографічних подробиць основно схарактеризовано наше Закарпаття та його населення. Кореспонденція кінчиться заміткою, що „Карпатська Україна" з її здоровим з природи населенням, з її рвучими дикими потоками й ріками та з карпатськими борами — мешканцям середущої Европи майже зовсім невідома. Але Карпатська Україна наслідком свого ґеографічного положення на схилах Карпат є **зачіпною точкою для політичних** бажань та сподівань сусідів".

Таке закінчення телеграми „Берзен Цайтунг". Що робить з цього закінчення краківський „І. К. Ц." Він, навівши телеграму „Берзен Цайтунг" це закінчення стилізує ось як: „Ті всі арґументи промовляють за тим, щоб Русь прилучити до Мадярщини і створити спільний мадярсько-польський кордон". Свою видумку „І. К Ц." вбирає навіть у знаки наводження, так, якби її подавала „Берзен Цайтунг". Це називається вірно інформувати!

—o—

ГІТЛЕР У БРАТИСЛАВІ.

Братиславська радіовисильня подає, що сьогодні приїхав несподівано до Петржалки, передмістя Братислави, що його окупували німці, канцлер Гітлер.

Канцлер приїхав у товаристві Гекляйна, Зайс-Інкварта та членів ґенераліції, оглянув німецькі частини, стаціоновані на Петржалці, і оглянув з берегу Дунаю Братиславу.

—o—

ЯПОНЦІ ЗАЙНЯЛИ ГАНКАВ.

ТОКІЮ, ПАТ. Сьогодні рано японське військо зайняло Ганкав.

Японські частини зайняли Ганкав по форсовнім поході, пройшовши у двох днях сімдесять кільометрів.

—o—

ПОВСТАННЯ У ПЕРУ.

У Перу вибухло повстання.

Як подають з Ліми, повстанці ... ли і знищили касарні Сан Педро у ... Пікаскайо. Зрештою у краю спокійно, ... ники повстанців арештовані.

—o—

ЗАМІСТЬ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ — СЛАВІЯ.

БРАТИСЛАВА, ПАТ. Щоденник „Словенський Глас" подає, що назву Чехословаччини змінено на Славія.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр.

Середа, 26. X. год. 7.30 премієра: „Осталня весна“.

Четвер 27. X. год. 7.30 веч. „Остання весна“.

Пятниця 28. X. год. 7.30 „Галузка розмарину“.

Театр Рівнородностей.

Четвер 27. X. год. 7.30 веч. Експериментальний вечір д-ра Радвана.

Пятниця 28. X. „Осінні сирники“. Радієвий вечір у память Станіславського.

Український Театр ім. І. Котляревського.

ЗБАРАЖ:
26. X. Зоря над Почаєвом.
27. X. Орфей у пеклі.
28. X. На полі крови.
Зі Збаража вступить театр ще на 3 дні до Тернополя, потім до Золочева.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

МИКОЛАЇВ:
26. X. Невольник.
РОЗДІЛ:
27. X. Бесталанна.
28. X. Пісня Бескиду.
29. X. Мати наймичка.
30. X. Гетьман Полуботок.
31. X. Невольник.
ЖИДАЧІВ:
1. XI. Бесталанна.
2. XI. Пісня Бескиду.
Вистави в дрогобицькім повіті відкликано з причин від нас незалежних.

Український театр Йосифа Стадника (сеніора).

СКАЛАТ:
26. X. Гриць.
27. X. Чарівна дівчина.
28. X. Хам.

КІНА.

АДРІЯ: „Дорога до слави“; „Пішліч ключ“.
АПОЛЬО: „Гегеша“.
АТЛЯНТИК: „Бсавель“ з Беті Дейвіс.
БАЛТИК: „Фордансерка“, Вмашерування польських військ у Заольжя.
ВАНДА: „Двоє в юрбі“, „Весела чвірка“.
ҐРАЖИНА: „Правда перемагає“ (Павло Муні), „Крила над Гонолюлю“.
ЕВРОПА: „Марко Польо“ (Гейрі Купер).
КАСИНО: „Золотоволоса“ з Джанетою Мекдовальд.
КОПЕРНИК: „Парижанка“ з Даніелею Дарйе.
МАРУСЕНЬКА: „Друга молодість“.
МЕТРО: „Шулерів роман“, „Магічний ключ“.
МІРАЖ: „Стрінулися в Парижі“.
МУЗА: „Пані Валевська“.
ПАЛЯС: „Чардаш“ із Сеео Сейкалем.
ПАКС: „Верес“.
РАЙ: „Щаслива 13-ка“ (комедія).
РІЯЛЬТО: „Італійщик в Тиролю“.
РОКСІ: „Олімпіяда“
СВІТ: „Роз Мері“, „Тайна пожежі Бріпис“.
СТИЛЕВЕ: „Пат і Паташон“ і ревія.
ТОН: „Морські розбишаки“, „Жовтий пірат“.
УТІХА: „Капітан Тейльор“ і ревія.
ХИМЕРА: „Ля Габанера“ (Зара Леандер).

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська)
„Ватикан“.

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД“:
(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Кайм і Син)
„Версаль, Фонтенебльо“.

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 26. жовтня 1938.

7.00 Ранішній дениик, 7.15 Муз. з пл., 7.45 Руханка, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Добридень наймолодшим: „Оповідання білої курки“ та пісеньки, 11.00 Для шкіл: „Червона шапочка“ казка для молодших дітей, з музикою, 11.25 Фрагменти з оп. „Кармен“, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. авдиція, 14.00 Симфонічна муз. з пл. 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Пол. концерт, авд. для дітей, 15.30 Орх. музика, 16.00 Пополудневий дениик, 16.05 Господарські вістки, 16.15 Моя дитина в новій школі“, 16.30 Концерт солістів: форт., віол., 17.05 Польські військові формації перші здобутком незалежности, 17.20 Словно-муз. авд.: скрипка, віоля, дві гітари, арфа, вібрафон, спів, 17.56 Авдиція, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Молодь перед мікрофоном „У міськім заведенні опіки над дітьми“, 18.20 Гутірка про мову, 18.40 „Авиація та життя“ радіоповість, 19.00 Розривковий концерт, 20.35 Вечірній дениик, метеорольогічні вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 „Молоді літа Шопена“, 21.45 Поезія золотого віку, 22.00 Спорт, 22.05 Танкова музика, спів, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Грає Губерман, пл. (Варшава II.).

Четвер, 27. жовтня 1938.

7.00 Ранішній дениик, 7.15 Музика з пл., 8. Авдиція для шкіл, 8.10 Популярна муз. з п., 8.50 Ранішні вістки, 11.00 „Монюшко“ — муз. поранок для вселюдних шкіл, 11.25 Масcенетові сюїти з пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Концерт белянь, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Львівська біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Світ у кольорах, 15.15 Клопоти і ради: „Дитина не хоче їсти“, 15.30 Орх., 16.00 Пополудневий дениик, 16.15 У скляній гуті, гутірка для ліцеальної молоді, 16.35 У музикальним домі: спів, форт., 17.20 Суспільність осадців, 17.30 Пісні у супр. форт., 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Для села: Зимове кормлення худоби, Музика з пл., 18.30 Про титули муз. творів, 19.00 Концерт: орх., форт., 20.35 Веч. дениик, метеорольог. вістки, спорт, Програма на завтра, 21.00 На чому основується змисл господарської перебудови, 21.10 „Відлюдки та поет“ ком. оп. Фредра у вик. артистів театру ім. Висπянського з Катовиць, 22.00 Спортові вістки, 22.05 Транском. з життя, 22.25 Про фестіваль сучасної музики в Льондоні, 22.35 Літер. фрагмент: „Лад серця“ Ю. Анджеєвського, 23.05 Закінчення авдиції, 23.05—23.55 Танкова музика. (Варшава II.).

КОНКУРС.

Учительку домашнього господарства прийме негайно Т-во „Сільський Господар“. Вимагані кваліфікації: середня освіта, фахова школа, практика. Подання до 5. XI. 1938 до „Сільського Господаря“, Львів, Руська 20. 2284 2-3

Пятниця, 28. жовтня 1938.

7.00 Ранішній дениик, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Година господині: Мати і дитина, Поради, вістки, легка музика з пл., 11.00 Для шкіл: фрагменти з „Дзядів“ Міцкевича з музикою Монюшка, 11.25 Балетова музика з пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полуднева авд., 14.00 Інформаційна Газетка в українській мові, 14.10 Музика з пл., 14.30 Фрагм. із пов. Крашевського „Стара баиька“, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 „Гокус-покус“, авд. для молоді, 15.20 Спортовий порадник, 15.30 Музика у вик. орх., 16.00 Пополудневий дениик, 16.05 Господарські вістки, 16.15 Гутірка з хорами, 16.30 Нар. пісні у вик. хору хлопців нар. школи в Торуні, 16.45 Родовід моторів, 17.00 Камер. концерт у вик. тріо, 17.45 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.50 Концерт симф. орх., 18.30 „На марґінесі „Господиці-світильня“ словно-муз. авд., 19.15 Концерт легкої музики у вик. симф. орх., 20.40 Веч. дениик, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Мадярщина та Польща, 21.15 Фрагменти з оп. „Фавст“ кн. А. Радзівіла до тексту Ґетого, муз. авд., сопран, хори, тенор, віол., орх., 22.15 Літер. нарис про Сенкевича, 22.20 Бетовен: Форт. соната а-дур оп. 101 пл., 22.55 Інформаційна авд., 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Італ. орхестри та солісти, з пл. (Варшава II).

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Середа, 26. жовтня 1938.

БЕРЛІН 14.15, 15.00, 18.00, 19.00 Розр. музика, 20.10 Моцартівський концерт, 20.30, 21.00 Веч. концерт, орх., орг., БІЛГОРОД 20.00 Гумор, 21.00 Нар. пісні, 22.20 Скрипка БЕРОМЮНСТЕР 20.00 Симф. концерт, 21.40 22.00 Швайцарські нар. пісні, БУДАПЕШТ 12.05, 21.10 Циг. муз., 20.10 Військ. орх., 22.00 Симф. концерт, ВІДЕНЬ 12.00 Розр. концерт, 15.30 Для молоді. 16.00 „Кава по віденськи“ веселе пополудне, орх., сол., 18.20 Бетовен, сонати, 19.00 Нар. пісні, музика, 19.45 Актуальности, 20.10 Симф. орх., хор, 22.30 Розр. концерт, МІЛЯНО 17.15 Танк. муз., 19.30, 20.30 Розр. музика, 21.00 Пісеньки, розр. музика, 22.00 Орх. концерт, РАДІО ПАРІ 18.00 Орх. концерт, 20.00 Пісні у переврої століть, муз. гутірка, 21.15 Для молоді. РИМ 17.15 Скрипка, 19.30 Розр. музика.

Четвер, 27. жовтня 1938.

БЕРЛІН 10.00 Нар. пісні, 18.00 Розр. музика, 19.45 Веч. гомін, 20.10 Розр. концерт, 21.00 Танк. музика, БЕОГРАД 18.00 Циг. музика, 20.00 Спів, БУДАПЕШТ 17.00 Молодь співає, 18.00 Циг. музика, 19.15 Словацький і український комунікат, 19.25, 20.00 Солісти, 21.30, 22.00 Орх. концерт, ВЕЖА АЙФЛЯ 21.30, 22.00, 23.00 „Мальвіна“ оп. Гана, ВІДЕНЬ 12.00, 16.00 Розр. концерт, 15.30 Для дітей, 18.40, 19.00 Село грає та співає, вес. авд., 19.45 Актуалії, 20.10, 21.00 Втішайтеся життям, вес. авд., 22.00 Світовий концерт із Канади, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 21.00 Симфонія ес-дур Брукнера, МІЛЯНО 17.15 Вок. концерт, 20.30 Розр. муз., 21.00, 22.00 Комедія, РАДІО ПАРІ 18.00, 19.00 Класичний театр, 21.15 Пісні, 21.30, 22.00, 23.00 „Арлезіянка“ оп. Бізета, РИМ 17.15 Форт., 21.00, 22.00, 23.00 „Турандот“ оп. Пуччінія, СОФІЯ 18.00 Військ. орх., 19.00 Легка музика.

Пятниця, 28. жовтня 1938.

БЕРЛІН 17.00 Соната на віол. і форт. Пфіцнера, 19.00 Розр. концерт, 19.45 Веч. гомін, 20.10 Розр. музика, 20.00 21.00 22.00 Опера, БУДАПЕШТ 13.30 18.10 Циг. музика, 17.30 Форт. твори, 19.20 20.00 21.00 22.00 Опера, ВІДЕНЬ 14.10 Розр. музика, 16.00 17.10 Орх. концерт, 20.10 21.00 Віденські класики, симф. концерт форт., сол., орх., 22.30 Форт., спів, ДРОЙТВІЧ 20.00 21.00 „Юдас дю дровер“ оп. балада Вілліямса, 22.45 Концерт, Гранія Філде спів, ГАМБУРҐ 18.10 Соната б-дур Шуберта, МІЛЯНО 17.15 18.00 Концерт хору, камер. орх., 20.30 Розр. музика, РАДІО ПАРІ 18.00 Камер. музика, 21.15 Пісні, 21.30 22.00 23.00 „Наполеон“ драма Брікера, РИМ 17.15 18.00 19.30 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 Симф. концерт, СОФІЯ 18.30 Популярна музика, 19.40 20.00 21.00 „Веселі кумы з Віндзору“ ком. оп. Ніколаія, СОТЕНС 21.25 22.00 „Самсон і Даліла“ оп. Сен-Санса, СТОКГОЛЬМ 21.00 Симф. концерт.

Скорочений сирий білянс
ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО С. А. У ЛЬВОВІ
на день 30. вересня 1938.

Чинний стан: Каса і суми до диспозиції 98.904.07. Скарбові білети —, Заграничні валюти 1.892.72. Цінні папери 19.019.06. Цінні папери заг. рез. фонду 139.710.82. Кооперативні уділи 43.289.50. Краєві банки 38.695.65. Заграничні банки 55.50. Здисконтовані векслі 2,175.809.16. Протестовані векслі 1,343.891.55. Кредити в біж. р-ках 569.777,29. Терминові позички 5,803.583.26. Кредити акцептац. і рембурс. —, Належитости з тит. трансп. девіз в п/терміні, і репорт. — Дім 474.469.31. Різні рахунки 802.869.28. Довготерміні. гіпот. позички 186.428.63. Адмін. видатки і прочі 239.052,40. Білянсова сума 11,432.477.70. Доваживки за уділення гарантії 21.656.— Інкасо 119.540.34.

Довжний стан: Акційний капітал 5,000.000. Резервові капітали 282.564.67, Амортизаційний фонд 176.105.61. Вклади 2.64[illegible].9.81. Біжучі р-ки 215.133.06. Різні негайно платні зобовязання 4[illegible]. Краєві банки 50.000. Заграничні банки 1.437.89. Реесконт 709.554.53. Дисконт акцепт. Банку Акцептаційного 712.201. Застав вальорів — — Гіпотечні вірителі — Зобовязання з тит. кредитів акцепт. і ремб. — Зобовязання з тит. трансп. девіз і рец. — Різні рахунки 618.009.27. Заставні листи 186.428.63. Відсотки, провізії і пр. 317,794.37. Сума білянсова 11,432.477.70. Зобов. за уділені гарантії 21.656. Різні за інкасо 119.540.34.

БІРЖА.

Львів, 25. жовтня 1938.

ГРОШІ.

Купно-продажа: Бельги бельг. 90.92 — 89.75. Доляри америк. 5.31.50—5.29.0. Доляри канад. 5.24.50—5.22.00. Фльорени гол. 289.44—288.[illegible]. Франки фр. 14.18—14.0[illegible]. Франки шв. 121.02—120.25. Фунти анг. 25.37—25.2[illegible]. Гульдени данц. 1[illegible]—99.75. Корони чеські 18.75—18.[illegible]. Корони дун. 113.25—112.40 Корони норв. 127.35—126.35 Корони шв. 13[illegible]—129.70. Ліри итал. 2[illegible]—[illegible]. Марки фінлян. 11.20—11.[illegible]. Марки нім. срібні 99.0[illegible]—89.00. Гель Авів 2[illegible]20—24.20

Папери.

1 і пів проц. внут. 67.20—65.75 3 пів. 1 ем. 82.7[illegible] серія невот. 2 ем. 84.50. серія 95.25 5. конвер. 6[illegible].75, 4 прем. дол. 12.75, 4 консолід. 67.75—67.50

Акції.

Банк Польський 125.50 Цукор 3[illegible].75 Вугіль [illegible].75—3[illegible].50, Ліллпоп 88.25—88.0 Островець 64.75, Стараховиці 43.50.

Тенденція вдержана.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, дня 25. жовтня 1938.

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 2.85 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 2.90 зол.
молоко 15—16 сот.
1 кг. яєць 1.40 зол.

Тенденція на масло, молоко та яйця сильна.

Оповістка.

Жертви зложені в Адміністрації „Діла“: На шкоди школі ім. Т. Шевченка Т. М. зол. 5; на допомогу Академічній Молоді Н. Н. Вашкова зол. 5.

КУПНО — ПРОДАЖ

ВЛАСНИКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ! Коші на сміття, тешинські кухонні плити, комінові дверцята, замки безпеки, Регіналер, Легіонів 37. 2060 5-6

МЕШКАННЯ

ШУКАЮ кімнати з кухнею. Зголошення до Адмін. „Діла“ під „Надія“. 2239 2-3

ГАРНИЙ фронтовий покій з терасою, окремий вхід, вілла, для солідного пана чи пані. Львів, Клушинська 6. І. поверх. 1-1

РІЖНІ

ПРОПУКЛИНОВІ БАНДАЖІ гумові, черевні, піркові, проти усування матиці за гарантією виконує відоме УКР. ОРТОПЕДИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА УГРИНА, Львів, вул. Вірменська ч. 15. 2041 99-100

ОГОЛОШЕННЯ

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10